Kolonihaveforbundet · Blad nr. 3 · 2023

Kolonihaven

Skab din egen cottagehave

Hvad kendetegner den romantiske cottagehave, og hvilke elementer hører til?

Vand i haven giver liv

Mød den nye redaktør

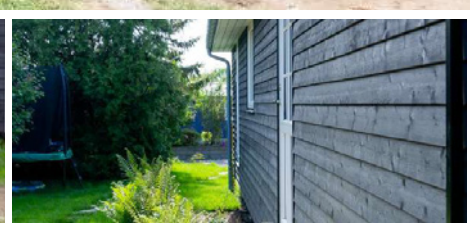
Hvem ejer naturen?

Der er sket en bevægelse mod en bredere velkomst af vild natur og biodiversitet i haven

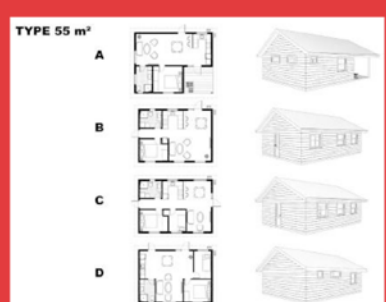

Hus på 48 m²
Medbyg fra 359.300 kr. Nøglefærdigt fra 649.200 kr.

Hus på 55 m²
Medbyg fra 369.200 kr. Nøglefærdigt fra 695355 kr.

Hus på 60 m²
Medbyg fra 388.600 kr. Nøglefærdigt fra 719.855 kr.

Hus på 6
Medbyg fra
kr. Nøglefæ
759.200

A.N. FRITIDSHUSE

Et kolonihavehus er indbegrebet af hygge, sol og frisk luft – selv på gråvejsdage skinner solen ;o) Måske er det hen på året, og der er råkoldt udenfor, men så er der bare endnu dejligere indenfor…

Her ser du vores forskellige kolonihavehuse, og hvordan de hver især fås i forskellige størrelser og kan spejlvendes alt efter jeres ønsker. Vi kan lave alle vores huse med sadeltag eller ensidet hældning hvis i ønsker dette.

I kan også vælge DESIGN SELV.
Vi bygger helt efter jeres ønsker.

Prøv vores nemme design selv funktion på hjemmesiden, hvor du hurtigt kan designe et drømme hus og se et udkast til prisen.

Find det helt rigtige kolonihavehus,
som matcher jeres behov og drømme.

**Har I nogen som helst spørgsmål,
så er det bare at skrive eller ringe.**

5 m²
424.980
rdigt fra
0 kr.

Hus på 80 m²
Medbyg fra 444.980
kr. Nøglefærdigt fra
789.200 kr.

KONTAKT

byg garanti

+45 71 96 96 14

Gl kongevej 25, 1610 kbh v

info@anfritidshuse.dk

Www.Anfritidshuse.dk

Det nye medlemsblad *Kolonihaven*

Nyt layout, farverigt havestof, bæredygtige artikler og portrætter af medlemmer. Det er nogle af de ting, du kan se frem til i årets 3. medlemsblad.

AF KARSTEN KEHLET / FORBUNDSFORMAND

Jeg har med spænding og forventning set frem til dagen i dag. For som I kan se, er det i dag, vi lancerer den helt nye udgave af Kolonihaveforbundets medlemsblad. Vores gode gamle medlemsblad bliver nu og fremover udgivet under navnet *Kolonihaven*.

Vi har gennem et stykke tid arbejdet på at finde et mere fyldestgørende navn til kolonihaveforbundets medlemsblad. Et navn, der er unikt for os, og som på bedste vis afspejler, hvem vi kolonister er, og hvad der optager os. Dét synes jeg, vi er lykkedes med. I samarbejde med vores dygtige grafiker har vi desuden implementeret større ændringer i bladets layout og opsætning, så det fremstår mere nutidigt.

Jeg håber, I vil tage lige så godt imod vores nye medlemsblad, som jeg har. Ikke nok med, at bladet fremstår flot, så afspejler det nye udtryk også mere præcist det at være havekolonist i dag.

Fra mig skal der lyde en stor tak til marketingudvalget og til vores nye redaktør, Nanett, for det flotte arbejde med at nytænke medlemsbladet. Det har været en fornøjelse at samarbejde med jer. Og til jer læsere – rigtig god fornøjelse med *Kolonihaven*.

BÆREDYGTIGE IDÉER TIL EN TØR SOMMER

Det har været en fantastisk sommer med masser af sol, men også en meget tør sommer, som har udfordret vores haver. I den forbindelse har jeg bl.a. set flere fantasifulde eksempler på vandingsanlæg.

Mange vandingsanlæg har været koblet til regnvandstønden som en kombinationsmulighed. Så når der var vand i tønden, kunne man bruge det og spare på vandet fra vandværket. Denne bæredygtige tilgang i vores små kolonihaver ses også flere steder i forbindelse med havedyrkningen.

Jeg håber, at I vil give jer tid til at beskrive jeres mange gode bæredygtige tiltag og sende dem ind til os her på forbundskontoret. Dem vil vi bruge, når vi i forsommeren 2024 lancerer et inspirationskatalog fyldt med gode bæredygtige idéer fra jer og jeres haver.

Læs mere om disse bæredygtige tiltag på vores hjemmeside under 'bæredygtig have'.

FORBUNDSFORMAND I ET ÅR

Tænk, som tiden går. Jeg har nu fungeret som forbundsformand i næsten et år. Og for mig har det været et fantastisk, spændende og udfordrende år. Jeg har brugt meget af min tid og energi på at gå på opdagelse i og arbejde med alle mulige vinkler af kolonihavelivet. Og når nu kolonihavelivet er noget af det, jeg holder allermest af, så er det jo ikke så ringe.

Det har kun bekræftet mig i, at vi i Kolonihaveforbundet har en meget vigtig samfundsopgave foran os. Vi skal værne om og holde fast i vores unikke kulturarv, som er det helt særlige kolonihaveliv i sommerhalvåret. Som du kan læse mere om i det aktuelle blad, har vi i Kolonihaveforbundets ledelse iværksat flere initiativer, som vi mener vil fremme denne samfundsopgave.

Samtidig er vi nødt til at sætte denne arv ind i nutiden. Lige nu går tidens trends i vores retning. Det er f.eks. mere populært at dyrke bæredygtige haver og at dyrke det enkle liv. Det er yt med store fritidshuse og in med at bo småt. Jeg forudser, at denne trend medfører, at der fremover bliver etableret mange flere kolonihaver.

POPULÆRE KURSER

Det er en glædelig nyhed, at vores kurser har vakt så stor interesse, at næsten alle kurser for i år har været fuldt bookede. Dette viser et stort engagement fra haveforeningernes bestyrelser rundt omkring i landet. Desværre viser bagsiden af medaljen, at en række kursister også er udeblevet fra deres kurser over sommeren, efter vi har afskaffet afbudsgebyret. Dette er beklageligt, da forbundet allerede har afholdt udgifterne til kursistens deltagelse og forplejning.

Derfor vil vi venligst minde jer om at deltage i de kurser, I har tilmeldt jer – eller at huske at afmelde jer i god tid. Vi værdsætter jeres samarbejde for at sikre en glidende og succesrig kursusoplevelse for alle.

God sensommer og
efterår i kolonihaven.

Karsten Kehlet

Indhold

4 Lederen
6 Idéer til haveaktiviteter
10 Sæt hvidløg i efteråret
11 Vores hjemmeside er til for dig
12 Et nyt fællesskab spirer i kolonihaverne
13 Antarktisk sydbøg – et flerstammet træ
14 Sommer ude og inde
15 Kolonihavens ABC
16 Lang bærsæson
20 Forbundets udviklende projekter
21 Dyrk gamle arvesorter i din have
22 Kolonihavens nye redaktør
24 Kan det blive mere grønt i kolonihaverne?
26 Efterår i nyttehaven
28 Skab din egen cottagehave
31 3 hurtige til kolonihaven
32 Hvem ejer naturen?
35 Nybyggede kolonihavehuse anno 2023
36 Vand i haven giver liv
39 Den syge side
40 En solrig oase for afslapning
44 Spir i staudebedet
47 Kryds & tværs
47 Kolonihaveforbundets nyhedsbrev
48 Kloakering
49 Fra VUU
49 Set & hørt
50 Her finder du os

KOLONIHAVE FORBUNDET

HOVEDKONTOR OG REDAKTION
Smedeholm 13 C, 2. th.
2730 Herlev
Tlf. 38 28 87 50
info@kolonihave.dk
www.kolonihaveforbundet.dk

TELEFON, 38288750
Jura, for kreds- og bestyrelsesmedlemmer:
mandag 18-20, tirsdag-torsdag 10-12, tryk 1
Forsikring: mandag-torsdag 10-12, tryk 3
Økonomi og opkrævninger: mandag-torsdag 10-12, tryk 4
Øvrige: mandag-torsdag 10-12, tryk 9
Fredag: lukket
Personlige henvendelser sker efter aftale.

ANNONCEEKSPEDITION
Vendemus ApS
Tlf. 72 22 70 80
jan@vendemus.dk
www.vendemus.dk

FØLG OS PÅ SOCIALE MEDIER
facebook.com/kolonihaveforbundet
@kolonihaveforbundet
linkedin.com/company/kolonihaveforbundet

REDAKTION
· Forbundsformand Karsten Kehlet (ansvarshavende)
· Nanett Paameyer Winkler (redaktør)

ANSVAR
Hvor intet andet er nævnt, er illustrationer af artiklens forfatter. Redaktionen påtager sig intet ansvar for stof, der indsendes uopfordret til Kolonihaven.

© Alt materiale i dette blad er beskyttet af lov om ophavsret og administreres af Kolonihaveforbundet.

FORSIDEFOTO
Mathias Emil, IG-konto: @mathias.emil

LAYOUT
Novagraf A/S
Eftertryk er ikke tilladt

TRYK
Aller Tryk

OPLAG
Ca. 38.500

ISSN
0017-8497

SVANEMÆRKET
Tryksag
5041-0806

FSC www.fsc.org MIX Papir fra ansvarlige kilder FSC® C121078

Idéer

til haveaktiviteter
september-november

AF JANN POULSEN / HAVETEGNER

SEPTEMBER

VEJRET I GENNEMSNITSTAL

TEMPERATUR: 12,7 °C
SOLSKINSTIMER: 148
FORDAMPNING: 50 mm
NEDBØR: 71 mm

BLOMSTERHAVEN

Der er mange farver i staudebedet, da mange stadig blomstrer. Der kan samles frø fra planternes blomsterstande – men husk, at frøene skal opbevares tørt. En konvolut kan være et godt opbevaringssted, evt. i køleskabet. Husk at notere blomsterfarve og højde på stauden.

I denne periode kan du også lægge blomsterløg. Du opnår en flot farvevirkning, hvis du lægger ca. 16 løg pr. kvadratmeter.

GRÆSPLÆNEN

En ny græsplæne kan sås. Sørg for, at jorden er gennemarbejdet, ukrudtsfri og planeret jævnt, inden græsfrøene fordeles.

Vælg en græsfrøblanding, som er lavtvoksende. En god græsfrøblanding giver den smukkeste, tætteste og nemmeste græsplæne at klippe.

FRUGTHAVEN

Frugterne på de forskellige frugtbuske er ved at være modne og klar til at blive plukket. Frugterne kan bruges friske og forarbejdes til frugtgrød, gelé, marmelade m.v. Bærrene kan også nedfryses.

I forbindelse med plukning bør buskene beskæres, da det sikrer lys og luft i buskene og forebygger svampesygdomme og skadedyr. Nogle af de ældste (de mørkeste grene) fjernes helt. Herefter udtyndes busken, så den har en harmonisk facon.

KØKKENHAVEN

De sidste kartofler graves op. Sortér dem grundigt, så de er sunde og ubeskadiget. Kartoflerne lægges til opbevaring frostfrit og tørt.

Der kan sås grøntgødning i de tømte jordstykker i starten af måneden. Det er især honningurt, der er velegnet. Grøntgødning holder på næringsstofferne, der frigives i jorden, mens den endnu er varm. Man undgår, at næringsstofferne udvaskes og går tabt for plantevæksten til næste år.

KRUKKER OG ALTANKASSER

Der er stadig mange blomster og stor frodighed. Ved risiko for nattefrost kan blomsterne dækkes med aviser eller andet.

Nogle af de forårsblomstrende stauder kan graves op, deles og plantes i nye krukker. Skift jord i krukker, så planter får gode vækstvilkår.

Nu er også tiden, hvor du kan lægge løg og knolde.

Kartofler

Grav de sidste kartofler op, og læg dem til opbevaring tørt og frostfrit.

Husk

- Tidspunktet for plantning af stedsegrønne er ideelt, da jordtemperaturen stadig er høj.
- Undlad at lægge blomsterløg på samme sted, hvor der tidligere har ligget løgvækster. Læg altid løg i frisk jord, så angreb af svampesygdomme kan undgås.

Idéer

til haveaktiviteter
september-november

AF JANN POULSEN / HAVETEGNER

OKTOBER

VEJRET I GENNEMSNITSTAL

TEMPERATUR: 9,1 °C

SOLSKINSTIMER: 96

FORDAMPNING: 24 mm

NEDBØR: 76 mm

TRÆER OG BUSKE

Nu står mange af kolonihavens træer og buske med flotte høstfarver.

Når der vælges planter, så husk også at vælge efter høstfarver, da det er med til at give haven farve året rundt. Udover høstfarver har blomster, bladformer, stedsegrønne samt frugt og bær stor betydning for årstidsvariationen.

Efterhånden som bladene falder af træer og buske, er det tid til at plante nyt. Ved efterårsplantning sørger vinterfugtigheden for vand til rødderne og sikrer god rodkontakt.

BLOMSTERHAVEN

Dahlia (georginer) og begonia, som ikke tåler frost, graves op, når den første nattefrost har svedet de overjordiske dele. De opbevares i kasser og lægges i en fugtig jordblanding i en lys, kølig kælder.

De fleste fuchsiaer kan ikke overvintre i haverne, men skal graves op og overvintre frostfrit. Der findes dog sorter af fuchsia, der kan overvintre ude i haven. Det gælder *Fuchsia magellanica*, hvoraf der findes mindst 10 sorter i forskellige farver. Ofte fryser toppen noget tilbage, men toppen klippes alligevel tilbage om foråret. Rødderne er intakte og sikrer frodige planter til foråret.

VÆKSTHUSET

Det er tid til at høste agurkefrugterne, da kulde, fugt og mangel på lys langsomt ødelægger planterne. Væksthusagurker er udmærkede til syltning, ligesom asier.

Tomaterne er også på retur. De kan opbevares i kasser i et lag. Hold øje med, om kasserne begynder at rådne, da det hurtigt kan brede sig.

FRUGTHAVEN

Frugterne på pære- og æblefrugterne udvikles, og flere sorter kan plukkes.

De opbevares bedst under et halvtag, da der gerne må komme frisk luft til. Senere skal frugten opbevares indenfor og frostfrit.

Er der huller, pletter eller bløde punkter, skal disse frugter bruges hurtigt. Enten som frisk frugt eller bearbejdes til f.eks. æblegrød, som evt. kan fryses ned. Æbler kan køres på mosteri, så du kan få æblemost med hjem.

Tomater
Høstede tomater opbevares i kasser i et lag. Hold øje med hurtigspredende råd.

Husk

- Det er plantetid for løvfældende træer og buske – stedsegrønne kan dog også plantes.
- Undlad at plante frugttræer på kraftig grundstamme. Vælg f.eks. træer podet på en svag grundstamme – det skaber en passende højde til kolonihaver.

Idéer

til haveaktiviteter
september-november

AF JANN POULSEN / HAVETEGNER

NOVEMBER

VEJRET I GENNEMSNITSTAL

TEMPERATUR: 4,7 °C · Frostdøgn kan forekomme.

SOLSKINSTIMER: 54

FORDAMPNING: 9 mm

NEDBØR: 79 mm

BUSKE OG TRÆER

Nu er et godt tidspunkt at plante løvfældende planter. Sørg for at grave store og dybe plantehuller, så der er godt dræn i jorden.

Når der skal plantes, så plant ikke for dybt. Placér planterne i samme dybde, som de tidligere har stået. Husk, at træer ikke må få jorden på stammen.

Det er generelt vigtigt at vande grundigt efter plantning og sikre, at rødderne får kontakt med jorden.

KOMPOST

Der er stor forskel på, hvor hurtigt de forskellige materialer omsættes til muld.

I en behandlet kompostbunke vil hovedparten af affaldet blive omsat til muld i løbet af 8-10 uger. Derefter kan man udmærket sortere kompostjorden ved at kaste den over et sold. Det grove materiale kan gå tilbage til kompostbunken, mens den fine jord bruges. Det almindeligste er, at man om efteråret ordner sine bunker og tager det brugbare fra.

RODFRUGTER

Rodfrugter graves op og sorteres grundigt, så det kun er de største og sundeste, som opbevares. De fejlfri rødder lægges i kasser eller spande i let fugtig grus og stilles så køligt som muligt. Sidst på måneden graves spandene ned i jorden og beskyttes med vintermåtte mod frost.

HÆKKE KAN PLANTES

Sørg for, at jorden er veldrænet inden plantning. Når du køber planter, bør du se efter, at planterne har smågrene helt fra bunden. En hæk skal holde i mange år, så det kan betale sig at gå efter god kvalitet.

Planteafstanden bør være 25 cm mellem planterne. Hækplanter klippes ikke i toppen, før de har nået den ønskede slut-højde. Ved at klippe hækplanterne på siderne bliver de tætte.

VINTERSNEBOLLE

Grundet vores efterhånden milde vintre kan vi nu også dyrke vintersnebolle på friland, hvilket ellers traditionelt er hjemmehørende i Sydeuropa.

De kan blive 1,5-2,5 meter høje og er stedsegrøn bladbærende. Bladene er smalt ægformede, 3-10 cm lange og helrandede med mørkegrøn overside.

Blomsterne er hvide med blomstring fra sent efterår til vinter og forår.

Vintersnebolle

Viburnum tinus

Husk

- Havemøblerne kan/bør males, inden de tages ind for vinteren.
- Du kan stadig lægge blomsterløg i denne måned.

Design dit eget kolonihavehus

Vi bygger kvalitetskolonihavehuse i tre forskellige størrelser. Ved hjælp af vores unikke modulsystem kan du designe dit eget DRØMMEHUS

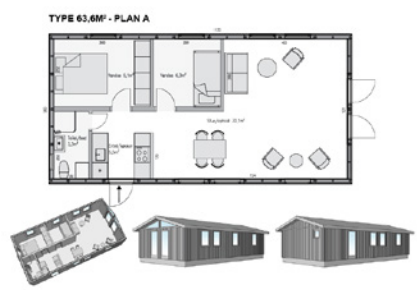
48,8 m2

56,6 m2

63,6 m2

KB Fritidshuse bygger og leverer kolonihavehuse i høj kvalitet til en skarp pris

Du bestemmer selv, om det skal være **Selvbyg, Medbyg eller Færdigbyg**.
Læs mere på hjemmesiden om vores fleksible modulsystem, der sikrer, at du får din helt egen og unikke løsning.

Besøg prøvehus - book tid på hjemmesiden

Få et tilbud på prisbilligt kolonihavehus

"Vi svarer altid hurtigt tilbage, når du kontakter os for at få et godt tilbud på DIT nye kolonihavehus"
Tømrermester Kenneth Henriksen

info@kbfritidshuse.dk

kb fritidshuse.dk

Nemt - hurtigt - billigt

Hvidløg

De mest hårdføre hvidløg til sætning er de danske økologiske.

Sæt hvidløg i efteråret

TEKST OG FOTO AF MIA STOCHHOLM

Hvidløg er en af de nemmeste afgrøder at blive selvforsynende med. De skal sættes i efteråret fra midten af oktober til midten af november for at nå fuld størrelse og dele sig i fed inden høst året efter.

Hvis man bruger fed fra almindelige spisehvidløg fra supermarkedet, skal de være danske, da de udenlandske hvidløg oftest ikke trives så godt i det danske klima. De mest hårdføre hvidløg til sætning er de danske økologiske.

HVIDLØGETS UDVIKLING

Del hvidløgene i fed, og sæt dem i 5-7 cm's dybde med 10-12 cm's afstand og spidsen opad. De kan også proppes ned enkeltvis imellem lavtvoksende krydderurter i et krydderurtebed, i en stor krukke eller mellem de nye jordbærplanter for ikke at optage værdifuld plads i køkkenhaven. Der kan gå lang tid, før man kan se de små, grønne toppe, men de er i fuld gang med at slå rødder, og det er den vigtige start på hvidløgets udvikling.

I det tidlige forår lægges lidt kompost omkring hvidløgstoppene, og så er det bare at vente indtil juli måned, hvor man høster dem til tørring og vinteropbevaring. De kan sagtens høstes, før de opnår fuld størrelse. Inden de begynder at danne hinde omkring feddene, kan hele den grønne stængel også bruges.

Vores hjemmeside er til for dig

Vidste du, at du som medlem finder en masse relevant indhold på **kolonihaveforbundet.dk?**

Her kan du bl.a. være på forkant med seneste nyt fra forbundet, læse inspirerende artikler, finde andre haveforeninger samt downloade informative dokumenter og formularer.

FORENINGSPORTAL

På hjemmesiden kan du tilgå vores foreningsportal ved at logge ind med dit medlemsnr. og adgangskode. Her kan du eks. tjekke, om vi har dine korrekte adresseoplysninger, ændre mail og password samt til- og framelde dig det fysiske medlemsblad.

Er du bestyrelsesmedlem i din haveforening, kan du desuden finde en oversigt over dine tilmeldte kurser.

SÅDAN FINDER DU DIT MEDLEMSNUMMER

Du finder dit medlemsnr. bagpå dit fysiske medlemsblad placeret over din adresse. Du kan også spørge din bestyrelse. Nummeret er typisk 5-6 cifre. Har du ikke logget ind på foreningsportalen før, skal du bruge dit medlemsnr. og postnr. for at logge ind første gang.

Har du glemt din adgangskode til foreningsportalen? Kontakt da **info@kolonihave.dk**.

Vi glæder os til at se dig på kolonihaveforbundet.dk.

STRØM I FRITIDSHUSET
Til lys, køleskab, tv

SOLCELLEANLÆG

Solcelleanlæg fra Viva Energi leverer almindelig 230V til fx **køleskab**, tv, lamper, mobil, pc, kaffemaskine og støvsuger.

Solpakke 1KWh/700W **kr. 11.499,-**
Til alm. køleskab, lys, tv, pc, mobil, iPad. Strøm nok i højsommer og weekender.
330Wp sort designpanel (1x1,7m), 230V/700W, 2,4kWh batterilager, Varenr. 1369. **Bestil lithiumløsning for kun 1.500,- kr. ekstra.**

Solpakke 2KWh/700W **kr. 13.499,-**
Som ovenstående med 2 paneler. Strøm til hele sommeren. 2 paneler (2x1,7m). Varenr. 1370.

Solpakke 4KWh/2500W **kr. 24.999,-**
Til kaffemaskine, støvsuger, microbølgeovn, køleskab mm. Med lithiumbatteri og strøm til hele sommeren.
4x 330Wp sorte paneler (2x1,7m), 230V/2500W, 2,5kWh lithiumbatteri og APP overvågning. Backup-indgang til ekstern 230V kilde. Varenr. 2202.

Priserne er inkl. moms. Montering er ikke inkluderet, men anlægget er nemt at opsætte med den udførlige danske monteringsvejledning. Husk også at bestille monteringsbeslag afhængig af tagtypen (200-850 kr. pr. panel).

Vi er Danmarks førende indenfor batterianlæg!
Læs og bestil på **vivaenergi.dk/fritidshus**

Viva Energi

Anelystparken 43B | 8381 Tilst
Tlf. 70 22 70 40 | www.vivaenergi.dk

GRØNNE NABOFÆLLESSKABER

FRA KLOAKERINGSKRAV TIL BÆREDYGTIG REVOLUTION:

Et nyt fællesskab spirer i kolonihaverne

Grønt Nabofællesskab mellem to kolonihaver i Herlev transformerer kloakeringskrav til bæredygtig klimahandling.

AF LISE COERMANN NYGAARD

I Herlev har Githa Linea startet et Grønt Nabofællesskab på tværs af to kolonihaveforeninger med 150 haver. Githa ønsker nemlig at skabe en lille grøn landsby sammen med sine naboer. "Vores Grønne Nabofællesskab har åbnet op for, at man snakker mere sammen hen over hækken. Vi har fået et fælles projekt," fortæller Githa.

Grønne Nabofællesskaber er en landsdækkende forening, der består af lokale handlingsfællesskaber i hele landet. Foreningen giver tips, idéer, deler erfaringer og arrangerer nationale initiativer. Men hvad de lokale fællesskaber laver sammen er helt op til dem selv – så længe det er med til at skabe en grønnere verden.

FRA TVANG TIL BÆREDYGTIGE LØSNINGER

Det lokale projekt i kolonihaverne i Herlev er egentlig startet af tvang: Hele området skal kloakeres inden 2028. Men det vil kolonihavelejerne ikke bare gå med til uden at få indflydelse. Kommunens løsning er nemlig ikke lige så grøn, som kolonihavelejerne ønsker det. Derfor er de gået sammen for at finde en grønnere og mere bæredygtig løsning på, hvordan området skal kloakeres.

> "Nu er der kommet en bevidsthed om, at vi faktisk kan gøre en forskel, når vi gør det sammen."
>
> *– Githa Linea*

Githa og hendes naboer startede med at kontakte en lokalpolitiker i Herlev Kommune, som hjalp dem med at finde den rette person i kommunen. Det førte til et møde med den ansvarlige i kommunen, hvor naboerne fortalte om deres idéer og håb – og kommunen var meget positiv overfor idéerne.

Naboerne i de to kolonihaver havde deres første møde med hinanden i oktober 2021. Her mødte 35 mennesker op – og Githa havde lavet suppe til alle. Målet var at lære hinanden bedre at kende og på den måde danne et fællesskab om den grønne dagsorden med udgangspunkt i problematikken omkring kloakeringen.

"Lysten til at gøre noget grønt har summet rundt omkring i kolonihaverne. Men nu er der kommet en bevidsthed om, at vi faktisk kan gøre en forskel, når vi gør det sammen. Vi er gået fra en følelse af magtesløshed til fælles handling," siger Githa.

Nu deler naboerne idéer og små initiativer på tværs. De fortæller historier om, hvordan nogen er begyndt at gemme deres opvaskevand til at skylle ud i toilettet, mens andre er begyndt at indrette deres haver, så der er bedre plads til insekter, dyr og generelt biodiversitet.

De er blevet bevidste om, hvor gavnligt det er at tale sammen – og hvor meget de kan, når de gør det sammen.

TÅLMODIGHEDENS GAVER

"Ting tager tid. Men hvis man er tålmodig, så sker der ting i det små, som kan vokse sig større," siger Githa.

Hun har for eksempel vist sin have frem til sine naboer og inviteret dem til workshops, hvor naboerne har hjulpet Githa i gang med projekter i haven. Det har givet deltagerne inspiration til selv at komme i gang.

De har også startet en Facebook-gruppe på tværs af de to haveforeninger, hvor folk kan advisere hinanden, inden de tager på genbrugspladsen.

"Folk deler billeder af deres overskydende materialer, så andre kan få gavn af dem," fortæller Githa. Dermed er der startet en ny låne- og byttekultur i kolonihaveforeningerne. De har også lavet et fællesskur til materialer, hvor man kan låne haveudstyr, maskiner og andre materialer af hinanden.

HERLEV KOMMUNE SOM GRØN KOMMUNE

"Drømmen er, at vi sammen bliver endnu grønnere. Vi vil gerne lave flere fællesarrangementer i vores hverdag – som for eksempel at spise grønt sammen en gang om måneden," fortæller Githa.

På sigt håber de på at få parcelhusene omkring kolonihaveforeningen med i det Grønne Nabofællesskab.

"Måske Herlev Kommune på sigt bliver kendt for en grøn profil, der startede her hos os?" fortæller Githa håbefuldt.

Nothofagus antarctica stammer

Nothofagus antarctica blade

Antarktisk sydbøg – et flerstammet træ

TEKST OG FOTO AF ALLAN KRISTOFFERSEN, HORTONOM, PLANTERI.DK

Antarktisk sydbøg, *Nothofagus antarctica*, er hjemmehørende i området mellem Chile og Argentina, hvor det bliver et 15-20 meter højt træ. Hos os bliver det bare et lille træ på op til 6-8 meter. Træer på denne størrelse vokser oftest med lige stammer, men stammerne på antarktisk sydbøg kan have en kroget vækstform, som giver et helt særligt udtryk.

Vækstformen fremkommer ved at købe et ungt træ, som ikke er formet i planteskolen, og lade det udvikle sig på egen hånd. Antarktisk sydbøg placeres bedst i nærheden af en terrasse, hvor der er god plads til træets udvikling. Her vil man opleve en balsamduftende bark og under bladudspring en behagelig krydret duft af kanel.

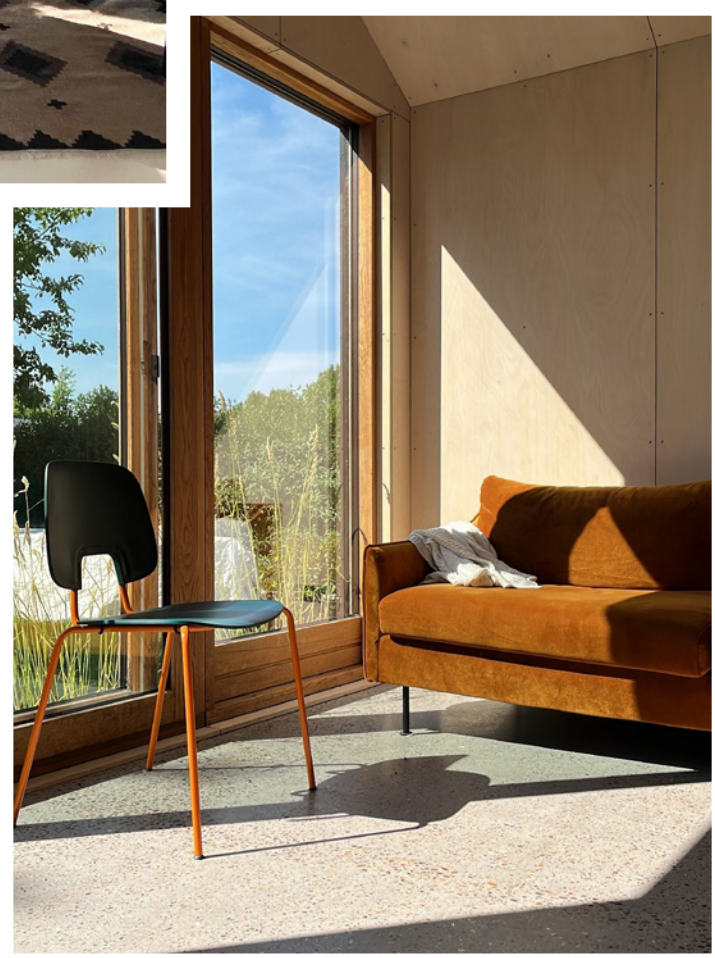
Antarktisk sydbøg er et løvfældende træ med skinnende grønne blade, som måler 2-4 cm i længden. Det gør hele træet meget letløvet og kan give den eftertragtede lette skygge. Træet blomstrer i maj-juni og kan udvikle spiredygtige frø under gunstige forhold. Antarktisk sydbøg afslutter vækstsæsonen med et smukt efterårsløv i gule nuancer.

Sommer ude og inde

– lad solens gyldne kærtegn strømme ind i dit hus

FOTO: AF JESPER VÆRN, H/F SELANDIA, AMAGER

Med store vinduespartier og udestuer kan du nemt invitere solen indenfor og nyde godt af dens lys og varme stråler på dine indendørsarealer.

FOTO: EMMA & KASPER, H/F ENGEN, AALBORG

Koloni**havens** abc

AF JANN POULSEN / HAVETEGNER

Som havedyrker udsættes du jævnligt for en række fagudtryk. Nogle af dem er ligetil at forstå, mens andre måske kan kræve lidt forklaring. Prøv selv at se, om du er helt fortrolig med dem.

Ildsot

En bakteriesygdom, der resulterer i sorte blomster og skud.

Kambium

Et vækstlag, som kan danne nye celler til forøgelse af stammers, grenes og rødders tykkelse.

Klase

En ugrenet blomsterstand med normalt mange små, stilkede blomster på en lang stængel.

Krydsning

Den proces, hvorved der dannes hybrider.

Kystklima

Fugtigt klima, påvirket af nærliggende havområder, der forhindrer voldsomme temperaturudsving gennem året.

Middelhavsklima

Solrigt klima med meget varme og tørre somre og milde vintre; nedbøren falder gerne om vinteren.

Midtakse

En plantes centrale hovedakse.

Stjernestunder i kolonihaven

Gør drivhus-drøm til virkelighed

Juliana drivhus er til dig, der vil forlænge sæsonen og få større udbytte af dine dyrebare havedage. På Drivhuscenter.dk ser du fuldt sortiment og priser. Lad os hjælpe dig med råd, vejledning og et tilbud, der passer til netop dit behov.

Vi har butikker tæt på dig
Aalborg • Næstved • Odense
Find os på **Drivhuscenter.dk**

JULIANA®

Bestil katalog på
Drivhuscenter.dk
eller scan kode

Bær

– hører ikke kun til i højsommeren. Vælger du forskellige arter, kan du høste friske bær fra maj til december. Og så inviterer bærbuske til leg og haveglæde hos børnene.

FOTO: MIA STOCKHOLM

Lang bærsæson

TEKST OG FOTO AF MIA STOCHHOLM (MIA@MIASTOCHHOLM.DK)

Bærbuske er noget af det mest givende, man kan dyrke. Ud over at udvalget af friske bær i butikkerne er temmelig begrænset, så er de også ret dyre, hvilket blandt andet skyldes den ringe holdbarhed. Bærbuske skal kun etableres én gang, hvorefter de gavmildt deler ud af smagsnuancer, der varierer fra syrligt til overdrevent sødt.

Alle bær har rigtig meget at byde på ernæringsmæssigt. De er propfyldte med vitaminer og antioxidanter, og så er de vildt lækre at putte på sin morgenmad, i en smoothie eller en kage. Børn elsker at høste dem direkte fra busken, som på den måde fungerer som barnepige, mens man laver havearbejde.

PLACERING AF BÆRBUSKE

Fælles for bærbuskene er, at de har brug for sollys for at kunne producere søde og velsmagende bær. Buske fra *Ribes*-slægten er oprindeligt skovplanter og dem, der bedst kan producere bær i skyggen. Men jo mere sol, jo flere bær.

Buskene i skemaet, beskrevet på side 19, bliver 1-2 m høje, og nogle kræver opbinding. Man kan godt lade brombær brede sig ind over et krat, men det er helt klart en fordel med opbinding, så man bedre kan styre væksten og nå bærrene, når de skal høstes.

Man kan plante bærbuske hele året, men det bedste tidspunkt er i efteråret, hvor jorden er lun, og planterne hurtigt etablerer sig med udsigt til en fugtig periode. Planter man i foråret eller om sommeren, skal man være særligt opmærksom på vanding. Jorden omkring buskene skal tilføres en god skovlfuld kompost hvert forår.

Blåbær og tranebær trives i en jord med lav pH (4-5,5) og højt indhold af organisk materiale, som er veldrænet og porøs. En sur sort sandjord er rigtig god, men de fleste typer af havejord er mere basiske og skal derfor forbedres, inden man planter. Savsmuld og grannåle er formidable naturlige kilder til en sur jord. Grav et hul på 50-60 cm, fyld op med savsmuld og/eller grannåle, og plant direkte deri. Det meget kulstofholdige savsmuld vil forbruge kvælstof under nedbrydningen, så derfor skal planterne gødes og vandes rigtig godt, især de første år.

Solbær

– har et højt indhold af C-vitamin.

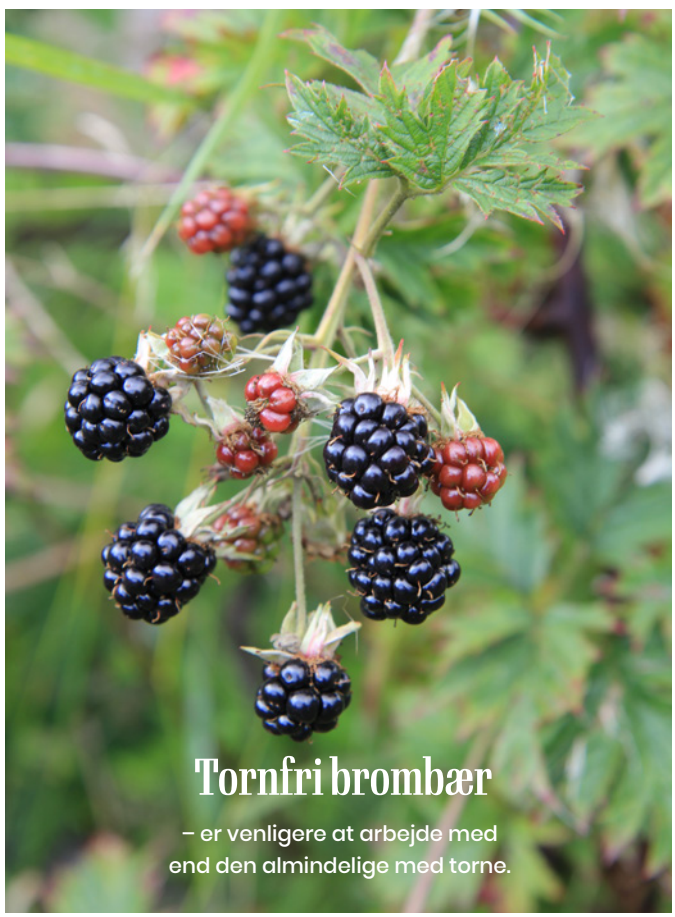
Storfrugtet amerikansk blåbær

– modner ikke alle på samme tid, så man kan høste friske bær hver dag over flere uger.

Blåfrugtet gedeblad

– blomstrer allerede i april til stor glæde for bierne.

Tornfri brombær

– er venligere at arbejde med end den almindelige med torne.

Gulorange hindbær

– er flotte og har en sød og delikat hindbærsmag.

Eksempler på buske med bær, der er lækre at spise direkte fra planten:

Art	Gode sorter	Modningstidspunkt	Bemærkninger
Blåbær, storfrugtet amerikansk *Vaccinium corymbosum*	Reka, Earliblue, Blue Crop, Hardyblue og Pelle	Juli-september	Plant mindst to sorter for at sikre bestøvning. Surbundsplante. Tåler ikke udtørring om sommeren.
Blåfrugtet gedeblad (honningbær/majbær) *Lonicera caerulea* var. *kamtschatica*	Balalaika, Kalinka, Eisbar, Duet og Anja	Maj-juni	Planten er kun delvist selvbestøvende, så man opnår bedre høst ved at plante flere sorter.
Brombær, tornfri *Rubus fruticosus*	Loch Tay, Loch Ness, Natchez, Black Satin og Navaho	August-oktober	Kræver opbinding og beskæring.
Hindbær, efterårsbærende *Rubus idaeus*	Aroma Queen, Autumn Bliss, Fallgold (gulorange) og Polka	August-november	Kræver opbinding. Klippes helt ned i februar/marts.
Jostabær (solstik) *Ribes X nidigrolaria*		Juli	Krydsning ml. solbær og stikkelsbær. Bliver ret stor og kraftig. Meget robust.
Ribs, hvid *Ribes rubrum*	Hvid Hollandsk	Juli	De røde sorter er sure og mindre velegnede til at spise direkte fra busken.
Solbær *Ribes nigrum*	Intercontinental, Ben Hope, Narve Viking, Big Ben og Titania	Juli-august	Der er mange nye sorter under udvikling.
Stikkelsbær *Ribes uva-crispa*	Rød Hinnomäki (rød), Invicta, Tatjana, Larell (rød), Mucurines og Redeva (mørkerød)	Juni-august	Skal opnå fuld modenhed for at få sød smag.
Taybær *Rubus hybrid*	Tayberry	August-september	Krydsning ml. hindbær og brombær. Kræver opbinding og beskæring.
Tranebær, storfrugtet *Vaccinium macrocarpon*	Bergman, Big Pearl og Stevens	November-december	Surbundsplante. Breder sig med udløbere. Bærrene smager bedst efter frost.
Vinbrombær (japansk vinbær) *Rubus phoenicolasius*		August-september	Kræver opbinding og beskæring.

Vinbrombær

– er beslægtet med hindbær og brombær, men spreder sig mindre aggressivt. Bærrene angribes ikke af biller og larver og er særdeles velsmagende.

KOLONIHAVEFORBUNDET:

Stærkt engageret i udviklende projekter

Fra møder med ministre og kommunale embedsmænd til bekæmpelse af helårsbeboelse og oprettelse af nye havelodder, er forbundet engageret i at skabe forandringer og forbedringer.

AF NANETT PAAMEYER WINKLER, REDAKTØR

I en travl hverdag er forbundskontoret dedikeret til diverse driftsopgaver og forhandlingsdialoger med kommuner og styrelser rundt om i landet. Men samtidig har forbundet en høj prioritet: at fortsætte med at udvikle sig og drive nye projekter. Dette vil sikre forbundet en stærk og central rolle i samfundet og give det bedst mulige afsæt for at varetage vores medlemmers interesser.

Følgende er en oversigt over nogle af de større landsdækkende initiativer, som Kolonihaveforbundet har igangsat siden den seneste kongres og frem til nu.

Forbundsledelsen på besøg i ressortministeriet.

MØDE MED NY RESSORTMINISTER

Forbundet mødtes tidligere på sommeren med den nye ressortminister, Louise Schack Elholm, hvor de bl.a. drøftede arbejdet med den kommende lovændring i kolonihaveloven. På dagsordenen stod tre centrale budskaber: For det første ønsker forbundet at komme helårsbeboelse til livs. For det andet mener vi, at Kolonihaveforbundet bør inddrages aktivt i arbejdet med den kommende lovændring. For det tredje ønskede vi at få ministerens løfte om, at hun vil besøge forskellige haveforeninger under Kolonihaveforbundet.

AKTIV KAMP MOD HELÅRSBEBOELSE

Vores indsats for at bekæmpe helårsbeboelse er blevet intensiveret. Vi har for nylig afholdt et møde med borgmesteren i Ballerup Kommune, der har taget initiativ til en række tiltag for at bekæmpe ulovlig helårsbeboelse. Vi har desuden etableret en god dialog med den nyoprettede styrelse, Plan- og Landdistriktsstyrelsen, og forsøger derigennem at bidrage mest muligt til konstruktivt arbejde med lovændringen i kolonihaveloven.

INDMELDELSE AF FLERE FORENINGER I KOLONIHAVEFORBUNDET

Vi har afholdt møder med to foreninger, der ønsker at melde sig ind i Kolonihaveforbundet, og vi arbejder løbende på at arrangere flere møder med potentielle haveforeninger. På disse møder informerer vi bl.a. om fordelene ved at være medlem af Kolonihaveforbundet og om, hvordan vi aktivt samarbejder med de kommuner, hvor haveforeningerne er placeret.

OPRETTELSE AF FLERE HAVELODDER I AARHUS KOMMUNE

Vi har haft indledende møder med rådmand Anders Winnerskjold og kommunens forvaltning vedrørende Aarhus Kommunes ønske om at oprette flere havelodder. Tanken er at finde nye områder i kommunen til dette formål og indgå lejekontrakter gennem Kolonihaveforbundet for at sikre, at de nye foreninger bliver medlemmer af forbundet. Over sommeren vil vi sammen med kredsen i Aarhus undersøge de potentielle områder, som kommunen har fundet.

Forbundet mødtes med Aarhus Kommune for at kigge på grunde til nye kolonihaver.

AUGUST: DYRK GAMLE

Arvesorter i din have

TEKST OG FOTO AF LOUISE WINDFELDT,
FAGLIG SEKRETÆR I FORENINGEN FRØSAMLERNE, WWW.FROESAMLERNE.DK

TANDFRI VÅRSALAT ELLER FELDSALAT,
***Valerianella locusta* L. 'Dunkelgrüner Vollherziger'**
Grønne blade til salaten fra december til maj

Vårsalat vokser vildt på strandenge i Danmark, men den kan også dyrkes i haven. Hvis man bredsår den i 1 cm's dybde udendørs i august-september, kan man med lidt held og en mild vinter plukke de små, grønne rosetter fra december og helt indtil næste år i maj. Her får den seje stængler og begynder at blomstre, men på det tidspunkt er der mange andre spiselige blade at finde i haven. Hvis du lader den sætte frø, vil den så sig selv og kan høstes igen fra december.

Den tyske sort 'Dunkelgrüner Vollherziger' blev oprindeligt solgt af FDB-frø. Den har en mild, let mynteagtig smag og er god i blandede salater. Dens indhold af C-vitamin er højt, og den indeholder desuden beta-karoten, B6, jern og kalium.

RUCOLA,
***Eruca sativa* L.**
Et stærkt bekendtskab, der kan holde dig sund

Rucola kan sås løbende fra midt i marts og til og med august i 1 cm's dybde, 15 cm mellem planterne og 25 cm mellem rækkerne.

Hvis efteråret er mildt, spirer de frø, man sår ude i august, i løbet af september, og så kan man nyde de stærkt smagende blade som det grønne drys fra meget tidligt næste forår. Man kan også så rucola i drivhuset og nyde bladene i vintermånederne. Om sommeren får den hvide blomster, som kan bruges til pynt i salatskålen.

Planten er enårig, men selvsår gerne og er let at tage frø af. Alle rucola indeholder såkaldt bittersunde stoffer (glucosinolater), der har vist sig at hjælpe mod bl.a. diabetes 2.

KOLONIHAVENS NYE REDAKTØR:

Tid til nytænkning

En ny kvinde har sat sig til rette i redaktørstolen for forbundets medlemsblad. Læs mere om hendes ambitioner for bladet, og hvordan medlemsinddragelse, nytænkning og digitalisering bliver et hovedfokus for den nye redaktør.

Bonderøv i storbyen med enorm rejseiver samt nysgerrighed på nye journalistiske former.

Det er den korte karakteristik af medlemsbladets nye redaktør, Nanett Paameyer Winkler, der tidligere på året blev ansat med ansvaret for Kolonihaveforbundets eksterne kommunikation.

"Vi søgte en redaktør, som både er stærk på digital kommunikation, og som kan forny det fysiske medlemsblad. Vi har nu ansat en dygtig redaktør, der kan begge dele," siger forbundets sekretariatsleder, Dan Frimark, i forbindelse med ansættelsen af 31-årige Nanett, der har kommunikationserfaring med sig fra både salgs- og forlagsbranchen.

KOLONIHAVE FORBUNDET

KOM MED I KOLONIHAVEFÆLLESSKABET PÅ FACEBOOK

Vi deler jævnligt nyheder, gode ideer og andet på vores Facebookside.

LIKE US

Vi håber, du har lyst til at kigge forbi, deltage i samtalen med andre haveglade danskere eller bare holde dig orienteret om, hvad der sker i Kolonihaveforbundet.

Vi ses på Facebook:
https://www.facebook.com/kolonihaveforbundet

VIL SIKRE AT BLADET FORBLIVER RELEVANT FOR MEDLEMMERNE

Den nytiltrådte redaktør har ambitioner om at bedrive journalistik og fortælle relevante historier fra kolonihavedanmarks virkelighed. Hun håber desuden, at god journalistik kombineret med medlemsundersøgelser kan skabe øget engagement fra medlemmerne. "Vi skal høre, hvad vores medlemmer gerne vil have fra bladet og drive det videre på den baggrund," udtaler Nanett og fortsætter: "Mit mål er, at vi gennem vores indhold viser, at vi som forbund forstår og respekterer vores medlemmers udgangpunkt i samfundet og i hverdagen." På den måde forbliver bladet relevant for medlemmerne, hvilket til syvende og sidst er bladets hovedformål, mener Nanett.

> "Det indhold, du læser hos os i dag, skal også kunne være relevant to måneder senere."
>
> *– Nanett Paameyer Winkler*

HVORFOR BLADET ÆNDRER NAVN

Det er en kæmpe arv at løfte et 100 år gammelt blad, og med respekt for den historie har Nanett gjort sig nøje overvejelser om bladets retning. Den nye redaktør er imidlertid overbevist om, at bladet skal favne bredere, hvis det skal være relevant for flere af medlemmerne. "Kolonihavefolket indeholder meget mere end haven. Der er det unikke fællesskab i haveforeningerne, der fordrer en anden type adfærd, tilstedeværelse og næstekærlighed, end man oplever andre steder i samfundet. Dét vil jeg gerne have meget mere frem i bladets indhold."

Nanett mener også, at emner som gør-det-selv, bæredygtighed, hus og indretning samt kolonihavepolitik fylder i kolonisters bevidsthed. "Derfor har vi besluttet at ændre navnet fra *Havebladet til Kolonihaven*. En titel, der i højere grad omfavner hele spektret af kolonihavetilværelsen og er mere retvisende for det indhold, I fremtidigt vil se mere af i bladet".

MERE SYNLIGHED OG MINDRE STØVET

"Jeg kan forstå, at Kolonihaveforbundet over tid har fået sig et lidt støvet image," udtaler Nanett. Hun tror, det skyldes, at forbundet undervejs har glemt at være synlige i deres arbejde og ikke har benyttet sig nok af de digitale muligheder, der er, for at nå ud til medlemmerne. "I forhold til vores online-publicering vil jeg gerne forbedre vores nyhedsbreve og styrke vores tilstedeværelse på sociale medier som for eksempel LinkedIn og Instagram." Hun mener, at forbundet er nødt til at være til stede der, hvor medlemmerne befinder sig, og at der generelt skal være en bedre synergi mellem det fysiske blad og de digitale kanaler.

> "Jeg kommer meget gerne ud og besøger haveforeninger rundt omkring i landet."
>
> *– Nanett Paameyer Winkler*

Udover en styrket digital tilstedeværelse lover den nye redaktør også medlemmerne flere journalistiske temaer: "Vi skal have indhold, der er mindre sæsonbetonet, men til gengæld holder længere. Det indhold, du læser hos os i dag, skal også kunne være relevant to måneder senere. Derfor bliver der flere features, portrætter og dybdegående artikler blandet med det traditionelle havestof og organisatoriske indhold."

OPVOKSET PÅ LANDET MED EN CAND.MAG. I BAGAGEN

Nanett er opvokset på Lolland og har en kandidatuddannelse i litteraturvidenskab. Hun beskriver sig selv som en kæmpe kulturkonsumer i form af rejser, litteratur og historie. Hun er desuden en frygtelig bilist, og så har hun altid følt sig fremmedgjort i storbyen. "Min opvækst på landet blandt natur og marker gør det svært for mig at trives i storbyens små, kompakte lejligheder." Derfor har Nanett selv en ambition om at blive kolonist en dag, og hun byder alle muligheder for at komme ud i naturen velkommen.

I den forbindelse rækker Nanett hånden ud til medlemmerne: "Jeg kommer meget gerne ud og besøger haveforeningerne rundt omkring i landet og ser, hvad I laver og skriver en spændende historie om det," siger den nye redaktør for *Kolonihaven*.

Du kan kontakte Nanett på mail:
nw@kolonihave.dk

Den nye redaktør for medlemsbladet beskriver sig selv som en kulturkonsumerende bonderøv. Hun ønsker større fokus på medlemsinddragelse, kolonihavepolitik og bæredygtighed.

Kan det blive mere grønt i kolonihaverne?

At erhverve sig en kolonihave er udtryk for, at man godt kan lide det simple liv tæt på have og natur. Men hvordan gør man livet i kolonihaven mere bæredygtigt? Det har været omdrejningspunktet for 4 arbejdsseminarer afholdt af Kolonihaveforbundet, hvor formålet var at samle både de små håndholdte og de store forkromede idéer.

AF ALEXANDRA BAUNHØJ OG LOTTE HANSEN, HANSEN & ERSBØLL AGENDA

Der var god stemning og energiske deltagere på seminaret om grøn energi.

Landets bedste eksperter inden for områderne grøn energi, biodiversitet, fællesskab, ressourceforbrug og genbrug mødtes med entusiastiske kolonihavelejere til en fælles rundbordssnak. På seminarerne holdt eksperterne faglige oplæg, der blev suppleret med inspirationsoplæg fra kolonihavelejere, som kunne fortælle om bæredygtige tiltag, der allerede praktiseres i haverne i dag. Den frøblanding viste sig at være perfekt til at få en masse gode idéer på bordet.

FÆLLES OM DEN GRØNNE ENERGI

På energiseminaret fortalte repræsentanter fra H/F Ryhaven i Skanderborg, hvordan de i deres forening var lykkedes med at etablere deres eget energifælleskab. Eksperter fra Andel og CERIUS og Radius bidrog til samtalen med oplæg om muligheder og udfordringer ved energifællesskaber. Dialogen mellem medlemmer og eksperter udviklede sig produktivt. Selvom der er mange regler og lovgivningsudfordringer, så betød Ryhavens eksempel, at eksperterne så muligheder for, hvordan langt flere haver på sigt også kan få deres egen grønne strøm ud gennem kontakterne.

KREATIV IDÉUDVEKSLING

Ved seminarerne brillerede kolonihavelejerne med eksempler og idéer til, hvordan man kan lave fælles redskabsskure, bistader, plantebyttedage, energifællesskaber, genbrugsnetværk og byttecaféer. Ligeledes kom der gode opskrifter på kompostbunker, hjemmelavet gin, marmelade og honning på bordet.

ARBEJDSSEMINARER
I forbindelse med Projekt 'Bæredygtige kolonihaver' har Kolonihaveforbundet i samarbejde med Hansen & Ersbøll Agenda afholdt 4 seminarer sammen med kolonister og dygtige eksperter. Seminarerne har handlet om henholdsvis grøn energi, biodiversitet, fællesskaber samt ressourceforbrug og genbrug.

HVORFOR VI HAR GJORT DET:
Arbejdet på seminarerne danner grobund for forskellige projekter, som skal ud og spire og vokse og bliver konkretiseret gennem et inspirationsværktøj, som bliver lanceret i foråret 2024.

PÅ SEMINARERNE DELTOG REPRÆSENTANTER FRA:
Energi: Andel, EnergiTjenesten, EasyGreen, CERIUS og Radius samt politisk konsulent fra Radikale Venstre og specialkonsulent fra Energistyrelsen.

Biodiversitet: Praktisk Økologi, Agrovi samt forskere fra Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet og Institut for Miljøvidenskab på Aarhus Universitet.

Fællesskab: Omstilling Nu (Grønne Nabofællesskaber), Ældresagen, Frivilligt Socialt Arbejde – Fonden for Socialt Ansvar, Coop Amba og Grundejerforeningssekretariatet Ørestad.

Ressourceforbrug & genbrug: DAKOFA, Genbyg, Bolius, Odense Renovation, Amager Ressourcecenter og Københavns Kommunes Teknik- og Miljøforvaltning.

Derudover deltog engagerede medlemmer fra H/F Smørmosen, H/F Egebæk, Sommerbyen Ejby, H/F Sønderbro, H/F Nyvang af 1975, H/F Ryhaven, De Runde Haver, H/F Mejlgården, Sommerbyen Rønhøjgård, H/F Søndervang og H/F Højvænge.

På seminarerne fornemmede man generelt en stor appetit og iver efter at undersøge, hvad vi kan udrette i fællesskab med hinanden. Tiltag, der rækker ud over den enkelte havehæk. Kunne man f.eks. bruge fælleshuset som reparationsværksted? Eller til fællesspisninger? Og kunne man engagere kolonister på tværs af landet og sammen skabe Danmarks længste kvashegn?

På baggrund af de 4 afholdte seminarer om henholdsvis energi, biodiversitet, fællesskab og ressourceforbrug vil Kolonihaveforbundet afsøge mulige strategiske partnerskaber, der forhåbentlig kan hjælpe med at realisere nogle af de grønne aktiviteter, der blev drøftet på seminarerne.

FRITIDSHUSE

Skal du have bygget nyt kolonihavehus eller fritidshus, eller skal du have renoveret det hus du allerede har, så kontakt os.

Kongelundshusene®
er høj kvalitet til
ATTRAKTIVE PRISER

KONGELUNDS HUSENE

KONGELUNDSHUSENE APS
Toftegårdsvej 9 · 4622 Havdrup
T: 40 15 70 09 · mail@kongelundshusene.dk

WWW.KONGELUNDSHUSENE.DK

Bliv fugt og dårlig indeklima kvit en gang for alle.
Gratis tør, frisk og letopvarmet luft
- uden en krone i driftsomkostninger.
Kåret til det bedste og billigste
luftsolfangersystem i Danmark,
og produceret i THY

Tilbud - spar 500,-

SolarMagic model M40 wall før pris 2.950,- nu 2.450,-
Leveringsomkostninger 200,-
Ring 60231200 for bestilling, da prisen er forbeholdt Kolonihavebladets læsere

SolarMagic, Tlf. 6023 1200 -
kontakt@solarmagic.dk - www.solarmagic.dk

Efterår i nyttehaven

AF METTE ESMARK OG BETTINA GRAM / FORFATTERE OG NYTTEHAVEENTUSIASTER

FOTOS: BETTINA GRAM

Darryn Bruton
har taget erfaringerne fra barndommens køkkenhave i England med til sin nyttehave på Amager, hvor han høster afgrøder året rundt.

Efteråret er høsttid i nyttehaven. Darryns økologiske nyttehave på 55m² bugner af mange forskellige afgrøder, men han går ikke op i, om han får en stor høst. Som amatørkok og stor gourmetelsker er han interesseret i, at gulerødder, kål, krydderurter og andre afgrøder smager af noget.

"Jeg går efter grøntsager, der smager godt. For nogle år siden fik jeg anbefalet nogle majs, som giver et stort udbytte. Jeg valgte i stedet nogle sorte majs, som er meget velsmagende, men som ikke fik ret mange majskolber. Til gengæld smagte de hammergodt," siger Darryn og tilføjer, at majsene havde en kvalitet, han ikke kan finde i supermarkedet.

BIODIVERSITET ER VIGTIG

Ikke alle Darryns afgrøder står snorlige, og en vis mængde ukrudt tolereres. Det handler både om at give plads til biodiversitet med en mangfoldighed af planter, svampe, bakterier og dyr, og om at bruge naturens ressourcer på en bæredygtig måde.

Darryn sætter stor pris på at bruge alle havens spiselige planter. Spiselige, selvsåede planter som bl.a. vild rucola og sågar skvalderkål – en af de fleste havedyrkeres store mareridt, fordi den spreder sig i hastig fart – vokser i haven og indgår ofte i hans madlavning. Af skvalderkål laver Darryn bl.a. pesto, som han bruger i pastaretter og salater.

"Jeg vil sige, at jeg er rigtig god til at være selvforsynende. Af mine afgrøder laver jeg store portioner, som jeg fryser ned," siger han og forklarer, at han blev vegetar som 7-årig, fordi hans storebror ikke ville spise døde dyr: "Så besluttede jeg mig for, at jeg også skulle være vegetar. I dag spiser min bror kød, men jeg er stadig vegetar."

RO OG NY ENERGI

I nyttehaven finder Darryn også ro og får ny energi. "Lige så snart jeg træder ind ad havelågen, kan jeg mærke roen. Skuldrene sænkes, jeg kan ånde og få luft. Alle de andre ting forsvinder, og så er jeg bare i haven," siger han og understreger, at han især godt kan lide, at alle uanset baggrund kan mødes i haven og komme i snak med hinanden.

En nyttehave er en daghave, man ikke må overnatte i. Her er hverken hæk eller hegn mellem jordlodderne, hvorfor havefolket let kommer i snak med hinanden.

"At være i nyttehaven er ligesom at gå til en udklædningsfest, som altid er de bedste fester. Man kommer let i snak med hinanden, for alle har noget tilfælles. Her snakker man med alle mulige mennesker uden at vide, hvad de laver. Det kan være en skraldemand, en læge, en sygeplejerske, men du ved det ikke, for alle har havetøj på."

"Det er tidskrævende at dyrke mange grøntsager, men det er enormt livsbekræftende at dyrke sine egne afgrøder," siger Darryn Bruton.

Læs mere om Darryns historie

I bogen "Nyttehaven – inspirerende fortællinger fra den økologiske køkkenhave", som er skrevet af artiklens forfattere og udgivet af Muusmann Forlag, 2023 (249 sider).

Darryns urtedeller

Til 4 personer:

6 æg
150 g urter, fx persille, mynte, basilikum
50 g pankorasp
20 g rosiner
30 g græskarkerner
10 g pinjekerner
1 tsk spidskommen
salt
peber
olie til stegning

Pisk æggene godt sammen, og tilsæt finthakkede urter og de øvrige ingredienser.

Lad blandingen hvile i 10-15 minutter.

Varm olie op på panden, og steg dellerne ved middel varme i 2-3 minutter på hver side, indtil de er brune.

I cottagehaven vokser prydplanterne tæt sammen med nytteplanterne i skøn harmoni.

FOTO: FRANK KIRKEGAARD HANSEN

Skab din egen cottagehave

En cottagehave er som et eventyrligt fristed fyldt med farver og dufte. Det er en have, der emmer af romantik og charme, vækker sanserne og skaber en atmosfære af fred og magi. Og det er en havetype, der passer perfekt til kolonihaven.

TEKST OG FOTO AF FRANK KIRKEGAARD HANSEN, HAVEARKITEKT

Cottagehaven er kendetegnet ved uformelle, overdådige blomsterbede, ofte med en blanding af blomster, urter og grøntsager. Og så er der gjort flittigt brugt af rustikke og vejrbidte materialer: naturligt, gråligt træ, patinerede krukker og gærder af hassel eller pil tæt omsluttet af slyngplanter og stokroser. Altså ren idyl og romantik. Som navnet antyder, er det en havetype, der opstod omkring simple bondehuse (cottages) i England, men den frodige og uhøjtidelige havestil har vist sig at være langtidsholdbar og lever videre i mange nutidige haver. Og så

Cottagehaven

– er en have, der emmer af romantik og charme, samtidig med at den giver et tilflugtssted til vilde insekter og fugle.

er den som skabt til kolonihaven, hvor man jo ofte har små primitive huse, der kan gøre det ud for "cottages".

LAV DIT EGET COTTAGEBED

Med de rigtige elementer kan selv det mindste kolonihavelod forvandles til en romatisk cottagehave. Det gælder om at plante tæt og lade blomsterne vokse ud og ind mellem hinanden. Lad stauderne blomstre om kap med historiske roser og duftende kaprifolier. Jo mere, jo bedre. Cottagehaven er indbegrebet af frodighed og sanselighed. Her tilstræbes en løssluppen stemning med planter, der tilsyneladende sættes lidt tilfældigt mellem hinanden, som om de var selvsåede. Cottagebedet indeholder mange toårige urter og selvsåede stauder, der sammen danner et levende og dynamisk bed, der hele tiden er i udvikling. Her er det kun et plus, hvis du lader små selvsåede stauder eller impulskøb flytte ind i bedet, så det får et vildtvoksende udtryk. Blandt det uformelle udtryk ligger der dog en del arbejde med at få planterne til at se tilfældige ud.

Cottagebedet er derfor velegnet til dig, der elsker en naturlig have og kan lide at nusse om planterne. Det gælder om at kende de små frøplanter, der dukker op i foråret og vide, om det er ukrudt eller en staude, der skal skånes eller flyttes til et andet sted i haven. Det kræver både mod og selvtillid at lade planterne gro frit og først gribe ind, når tingene har taget en lille smule overhånd – især hvis du er nybegynder i haven. Heldigvis er naturen så forunderligt indrettet, at planterne kommer op helt af sig selv og vokser ud og ind mellem hinanden på smukkeste vis, hvis du bare giver dem lov. Herefter kommer plantekendskabet helt af sig selv, efterhånden som du arbejder i haven.

PLANTER TIL COTTAGEBEDET

Gammeldags mormorplanter som kæmpemargeritter, akelejer, valmuer, floks, stokroser, pæoner og ridderspore passer godt til cottagehaven. Men alle planter kan bruges, og ingen blomster er for simple eller for fine til at være en del af frodigheden. Alligevel bør der være en overvægt af gammeldags planter, hvis det samlede resultat skal ende med at ramme den specielle romantiske stemning. I de oprindelige cottagehaver brugte man netop de lokale planter, som var nemme at formere eller planter, som spredte sig ved selvsåning. Det har været stærkt medvirkende til at give cottagehaverne deres store frodighed.

Lavendler

– og andre duftende planter, der tiltrækker bier og sommerfugle, er en vigtig del af cottagehaven.

3 hurtige til kolonihaven

AF HANS PREISLER, HORTONOM

Nybagt pizza i kolonihaven

Hvordan lyder det med en nybagt pizza hjemme i kolonihaven? Med en Cozze pizzaovn kan det blive virkelighed. Med den kan du nemt selv bage dine sprøde pizzaer hele året. Det kræver meget høje temperaturer, hvilket ovnen snildt kan holde til. Og så er den transportabel fra kolonihave til lejlighed. Pizzaovnen kører på gas, og du kan tilkøbe både bord og pizzaspade. Ovnen kan købes for kr. 999,- på www.bilka.dk

Pleje af græsplænen

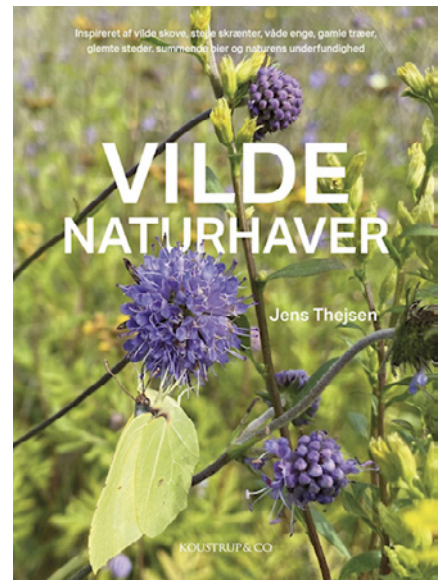
Flere danskere går op i græsplænen. Her får du tre tips til pleje af græsplænen fra græsspecialisten Rolf Khure:

1. Husk gødning. Start gerne i marts, men det er aldrig for sent at gøde. Nåede du det ikke i foråret, kan du roligt gøde nu, hvor græsset er i vækst.

2. Start plæneklipperen, når græsset begynder at vokse og gerne til en god højde på 6 cm, så rødderne kan nå at vokse ned i mulden. Senere kan klippehøjden sættes ned til 4 cm.

3. Optimalt skal pH-værdien (måles ved en jordbundsprøve) være 6 til 6,5 – altså i den sure ende. Er jorden leret, kan man topdresse med lidt sandet jord, og er jorden til gengæld meget sandet, kan man topdresse med harpet muld.

Vilde naturhaver

Af Jens Thejsen
Koustrup & CO.
288 kr., indbundet.
Vejledende for 244 sider.

"Vis mig din jord, og jeg skal sige dig, hvilken naturhave du kan anlægge". Sådan indleder natur- og landskabskonsulent Jens Thejsen sin nye bog *Vilde naturhaver*.

En vild naturhave behøver ikke at ligne noget, der er kastet ned fra en flyver. I naturhaven efterligner man naturens egen æstetik. I bogen bliver vi præsenteret for en række konkrete forslag til forskellige naturhaver inspireret af de naturlige forhold, der hersker på grunden og i den omgivende natur.

Vi opfordres til at invitere naturen indenfor og får en række konkrete eksempler på habitathaver som f.eks. skyggehaver, den fugtige have og vildeng i haven. En rigtig god bog lige i tidens trend med mere natur i haverne. Og et bevis på, at vi godt kan dyrke naturen i kolonihaverne, samtidig med at vi overholder reglerne om veldyrkede haver.

Hvem ejer naturen?

I løbet af de sidste 10 år er der sket et skifte i danskernes måde at forholde sig til naturen på. Tidligere var havens primære formål at være en sanselig og æstetisk tilfredsstillelse af menneskelige behov. Grønne græsplæner, farverige blomsterbede og polerede terrasser var normen. Dog tyder nyere forskning på, at der er sket en bevægelse mod en bredere velkomst af vild natur og biodiversitet i haverummet.

AF NANETT PAAMEYER WINKLER, REDAKTØR

Hvem ejer naturen? Det spørgsmål har forskningsleder Julie Emontspool og ph.d.-studerende Christina Elvira Dahl fra SDU sat sig for at besvare gennem forskningsprojektet "Who Owns Nature". Forskningen tager udgangspunkt i en række interviews med haveejere på tværs af både privathaver og kolonihaver. Dertil har de foretaget en omfattende analyse af to af Danmarks mest populære havemagasiner *Isabellas* og *Haven*. Målet var at identificere de mest dominerende havetrends omtalt i bladende i perioden 2011-2022. "Når noget begynder at blive omtalt i magasinerne, så er det typisk et tegn på, at det er ved at blive mainstream," forklarer forsker Christina Elvira Dahl.

SKIFTENDE HAVEPLEJETRENDS

Christina og Julies forskning viser, at der over de seneste 10 år er sket et markant paradigmeskift inden for havepleje, hvor fokus er skiftet fra blot at tilfredsstille menneskelige behov til også at omfavne naturorienterede værdier. I 2015-2018 ser vi bl.a. at økologiske havetrends bliver mere populære og hyppigere omtalt i havemagasinerne.

Fra 2020-2021 kommer der et massivt fokus på biodiversitet, hvilket ifølge Christina bl.a. skyldtes coronanedlukningen, hvor mange søgte ud i naturen som ny fritidsbeskæftigelse: "Det gjorde, at man så og værdsatte naturen på en anden måde," udtaler Christina og fortsætter: "Men når vi samtidig hører i medierne, at der er en alvorlig klima- og biodiversitetskrise, så bliver vi pludselig mere bevidste om, hvad vi ikke vil miste".

> "Problemet opstår, når to modstridende praksisser mødes"
>
> *– Christina Elvira Dahl*

OMSORG FOR NATUREN

Resultaterne af de to forskeres analyser viser tydeligt, at haveejere gerne vil gøre noget for dyrene og naturen. Faktisk havde hele 98 % af de adspurgte haveejere gjort et eller flere tiltag for dyrene i deres haver. "Omsorgen blandt haveejerne var virkelig til at føle på," udtaler Christina i forbindelse med hendes mange besøg i privat- og kolonihaver.

"Problemet opstår, når to modstridende praksisser mødes, når man gerne både vil passe ind i de kulturnormer, der fordrer en pæn og velfriseret have, men samtidig gerne vil byde mere vild natur og biodiversitet velkommen i haven." Et problem, kolonihavelejere i højere grad står over for end privathaveejere, beskriver Christina, da der i kolonihaveforeninger ofte kræves en større social konsensus vedr. haverne, end man ser ude i privathaverne.

MODSTRIDENDE HAVEPRAKSISSER

Det gradvist større hensyn til økocentrerede værdier udfordrer det traditionelle menneskecentrerede syn på haven og fører til konflikter om havepleje, forklarer Christina. I forskningsprojektet identificerede de to forskere imidlertid, at hensynet til dyre- og planteliv ofte omformuleres og tilpasses, så tiltagene fremstår nyttige for haveejeren.

En strategi, der anvendes, når vi fx retfærdiggør økologisk havebrug med, at det giver sundhedsmæssige fordele og bedre smag. Ukrudt i haven legitimeres også ved, at det f.eks. kan bruges til at lave vitaminrige drikke. Ved at byde insekter velkommen tiltrækker vi pindsvin og fugle, som så spiser skadedyrene. Vi bruger hermed en såkaldt 'nytteetik', forklarer Christina, som giver de vilde elementer i haverne en brugerværdi, der gør det nemmere for haveejere at håndtere dilemmaet med modstridende havepraksisser.

SEGMENTEREDE HAVER

En anden måde at håndtere de modstridende praksisser er ifølge Christina at segmentere sin have. En praksis, hun og

FOTO AF CHRISTINA ELVIRA DAHL

Julie observerede i flere af de besøgte haver. "Folk vil rigtig gerne kunne putte labels på ting og sige, at haven er noget bestemt." En måde at forene menneskets og naturens behov på er ved at have et område til hver ting i sin have, forklarer Christina og uddyber med et eksempel: "Her har jeg frugthaven, hvor der må komme alskens insekter, og herover har jeg terrassen, hvor jeg spiser og nyder afslapning uforstyrret af naturen."

> "Hvad gør man, når insekterne fra det vilde staudebed trænger ind på terrassen, hvor man ønsker at sidde uforstyrret?"
>
> *– Christina Elvira Dahl*

Christina tror, at segmentering kan være en god løsning for mange kolonihavelejere. "Jeg tror, det er et for stort spring for en kolonihavelejer at deklarere hele sin have som "vild med vilje". Men man kan med fordel kigge ind i at segmentere haven eller bruge andre begreber, som at man dyrker den "insekt- eller dyrevenlige have" el.lign."

NÅR NATUREN IKKE KAN KONTROLLERES

Segmenteringen af haverne præsenterer dog også en udfordring for haveejerne, som Christina fremhæver. For hvad gør man, når insekterne fra det vilde staudebed trænger ind på terrassen, hvor man ønsker at sidde uforstyrret? Eller når ukrudtsplanterne invaderer den sirligt anlagte nabohave? Selv med segmenterede haver kan naturen ikke kontrolleres 100 %. Så hvordan opnår vi en balance, hvor menneskers og naturens behov kan sameksistere? Et spørgsmål, der er særligt udfordrende at besvare, i en tid hvor holdninger til havepleje stadig er genstand for stor debat.

"Vi er nødt til at kigge på vores menneskecentrerede syn på naturen," forklarer Christina og uddyber: "Og på den måde, vi opdeler naturen og mennesket på. Så længe det stadig primært udspringer af menneskelige behov, så har vi et stykke vej foran os endnu. Men vi er dog på vej."

fakta

- Julie Emontspool: Forskningsleder på "Who Owns Nature" og lektor på Institut for Virksomhedsledelse. Tilknyttet forskningsgruppen 'Consumption, Culture and Commerce'.
- Christina Elvira Dahl: Ph.d.-studerende fra SDU tilknyttet forskningsgruppen 'Consumption, Culture and Commerce'. Instagram-konto: @helt.vild.forskning
- Who Owns Nature: Forskningsprojekt fra 2021, hvor man har studeret udviklingen af havetrends og gennemført et studie af 40 haveejeres forhold til naturen.

Genbrug

Gitte og Jes har været både heldige og dygtige i sammensætningen af deres genbrugsmaterialer

Nybyggede kolonihavehuse

ANNO 2023

Dette er den første artikel i en ny artikelserie om nybyggede kolonihavehuse anno 2023 i H/F Oldjorden i Aarhus Kredsen.

TEKST OG FOTO AF CARSTEN JUUL, KONSULENT I AARHUS KREDSEN

Gitte Lyngbæk er den nuværende ejer af have 88 og sammen med sin kæreste, Jes Refsgaard, er hun i gang med at bygge et nyt hus i deres have. Til daglig bor Gitte i Aarhus, hvor hun arbejder som operationssygeplejerske på AUH, mens Jes bor i Grenå og arbejder som tekniker hos Midtjyske Museer.

Det var lidt af et tilfælde, at de endte med at vælge Oldjorden som placeringen for deres kolonihavehus. De havde ansøgt i flere foreninger, men da en ledig have blev tilgængelig her, sagde de ja, selvom det eksisterende hus var i dårlig stand. De rev herefter det gamle hus ned. Her opdagede de, at deres genbo var en god veninde til Gitte, hvilket satte en god start for deres nye eventyr.

ET HJEM SKRÆDDERSYET TIL FAMILIEN

Gitte har skiftende arbejdstider, så det var vigtigt for hende, at haven var inden for cykelafstand fra Skejby og hendes lejlighed i Aarhus. Da Gitte har en søn, der er kørestolsbruger, var det desuden et mål for dem, at både huset og haven kunne bruges af sønnen.

Det er fantastisk, at parret har kunnet finde en del af træet samt alle døre og vinduer på genbrugspladsen til at bygge deres nye hus. De har fundet materialerne på genbrugspladsen Kredsløb i Aarhus, og som man kan se på billederne, har de været meget dygtige til at sammensætte og udnytte disse materialer på en imponerende måde.

Planen med haven er, at den i første omgang skal være en nydelseshave. Måske vil de tilføje et par små højbede, men de har endnu ikke fastlagt alle planerne.

Døre og vinduer er genbrugsmaterialer fra genbrugspladsen Kredsløb i Aarhus

Byggeriet anslås at koste omkring 300.000 kr. – dog med en vis usikkerhed omkring den endelige pris. Det bliver spændende at se, hvordan huset ser ud, når det står helt færdigt.

Bliv fugt og dårlig indeklima kvit en gang for alle.
Gratis tør, frisk og letopvarmet luft
- uden en krone i driftsomkostninger.
Kåret til det bedste og billigste
luftsolfangersystem i Danmark,
og produceret i THY

Tilbud - spar 500,-

SolarMagic model M40 wall før pris 2.950,- nu 2.450,-
Leveringsomkostninger 200,-
Ring 60231200 for bestilling, da prisen er forbeholdt Kolonihavebladets læsere

SolarMagic, Tlf. 6023 1200 -
kontakt@solarmagic.dk - www.solarmagic.dk

Sten i vandet gør det nemt for insekter at lande og suge vand

Kattehale, Lythrum salicaria, tiltrækker insekter

Et spejlbassin til fugle og insekter

Nedgravet glasfiberjolle med sten i midten

Vand i haven giver liv

Det danske landskab ville se helt anderledes ud, hvis ikke det var, fordi vi havde drænet i ét væk de sidste hundrede år. Faktisk er halvdelen af vores landbrugsland kun muligt at dyrke, fordi vi har drænet sumpe, småsøer, moser, våde enge og krat til fordel for landbruget. Eftersom vand er kilden til alt liv, er der i kølvandet på tørlægningen af agerlandet også sket en væsentlig forringelse i biodiversiteten.

TEKST OG FOTO AF MIA STOCHHOLM (WWW.MIASTOCHHOLM.DK)

Nogle dyr lever i vand hele deres liv, andre bruger vandet til at yngle, og nogle lever i vandkanten, men fælles for alle dyr er, at vandet er uundværligt. Den flora, der knytter sig til vandet, er mindst lige så varieret som faunaen, så etablering af et vandhul er et vigtigt løft til biodiversiteten i din have.

PLACERING AF VANDHULLET

Et vandhul bør placeres, så det rammes af solens stråler en del af dagen. Fuld skygge bør undgås, og hvis placeringen er i fuld sol, kan man skabe skygge ved at plante skyggegivende planter langs kanten. Ligger vandhullet lige under store træer, skal man være forberedt på at skulle rense det for nedfaldsblade. Placér gerne vandhullet et sted, du jævnligt passerer for at få mest mulig glæde af det liv, der knytter sig til vandet, og tjek for vand- og kloakledninger, før du kaster dig ud i gravearbejdet.

VANDHUL MED LER

Hvis man har en fugtig lerjord, kan man vælge at anlægge vandhullet et sted på grunden, hvor der i forvejen ofte ligger vand efter kraftige regnskyl, og hvor grundvandsstanden er høj. Regnfulde perioder i vinterhalvåret er et godt tidspunkt at spotte sådan en placering. Selv om der står vand om vinteren, vil det dog med al sandsynlighed tørre ud om sommeren og mere få karakter af et regnvandsbed, medmindre man har konstant tilførsel af vand fra en tagoverflade. For at holde på vandet kan man fore siderne med ekstra ler, hvis man har let adgang til det, men så må vandhullet ikke tørre ud, da det vil få leret til at krakelere og blive utæt.

FORSKELLIGE TYPER VANDHUL

Man kan anvende alle vandtætte beholdere til et vandhul. Formstøbte havedamme og murerbaljer er lettilgængelige. Vær blot opmærksom på, at de har stejle kanter, så der skal lægges sten i, for at frøer og tudser kan komme op, og pindsvinet ikke drukner, hvis det falder i, når det kommer for at drikke vand.

Det mest fleksible materiale til et vandhul er bassinfolie med en fiberdug under til at beskytte mod skarpe sten og rødder nedefra. Med bassinfolie kan man frit designe formen på sit vandhul. Vælg en gummidug uden PVC, og lad den brede sig 30-40 cm ud over vandhullets kant. Lav forskellige dybder – fra 5-20 cm til omkring 80 cm – og lad kanterne flade ud, så de ikke er for stejle. Placér sten og grene langs kanten for at skjule dugen og bløde kanten op. Man kan også støbe med beton eller glasfiber, hvis man er sikker på, at bassinet ikke skal flyttes eller nedlægges indenfor den nærmeste fremtid.

Læg vasket sand eller grus i bunden af bassinet sammen med sten for at skabe hulrum og overflade til små og store dyr. Jorden fra udgravningen af vandhullet kan bruges til at lave en vold omkring vandhullet, hvor tørketålende planter kan vokse.

PLANTER TIL VANDHULLET

En varieret plantevækst omkring vandhullet er med til at give skygge til de vandlevende dyr, når solens stråler er kraftige, og blomsterne giver nektar og pollen til bestøverne.

Langs kanten kan man plante hosta, pengebladet fredløs, astilbe, daglilje og storkenæb.

I den lave ende eller i et sumpbed langs kanten trives planter som hjortetrøst, engnellikerod, engkarse, kattehale, engfor-

glemmigej, gul iris, vandmynte, engkabbeleje, vejbredskeblad, dagpragtstjerne og forskellige arter af siv.

I selve vandhullet kan man plante nøkkerose, krebseklo, frøbid, bukkeblad, gul iris, vandrøllike, kærmysse, almindelig vandranunkel og vandnavle.

LIVET I VANDHULLET

Man behøver ikke at tilføre liv til vandhullet udefra. Der vil ikke gå mange dage, før livet indfinder sig i helt af sig selv. Vandkalve og guldsmede kommer flyvende som de første. Padder som tudser, frøer og salamandere bevæger sig på land om sommeren og vil hilse vandet velkomment, når de skal yngle. Skøjteløbere, rygsvømmere og skorpiontæger lever hele deres liv på og i vandet og finder sandsynligvis også vej efter lidt tid. Bier, svirrefluer og sommerfugle vil nyde at sidde på en varm sten og suge vand, mens de er på jagt efter nektar i blomsterne omkring vandhullet.

Det er vigtigt, at man ikke sætter fisk ud i vandhullet. De spiser smådyrene og æg fra frøer og salamandre og ophober næringsstoffer. Hvis der kommer for mange næringsstoffer, vil alger overtage og vandet rådne, fordi det bliver iltfattigt. Kun myggelarver kan overleve i sådan et miljø.

VEDLIGEHOLD

Større mængder nedfaldsblade og andet dødt plantemateriale bør fjernes fra vandhullet sidst på efteråret og måske igen om foråret. Efterfyldning af vand kan være påkrævet i varme somre. Måske kan man lave en kobling til noget regnvand.

Hvis vandet bliver fyldt med alger og lugter råddent, kan man efter en rensning pode med en spandfuld vand fra en eksisterende sø eller vandhul i god økologisk balance, hvor man kan spørge ejeren om lov først.

AF JANN POULSEN / HAVETEGNER

Den syge side

Plantevariationen i en kolonihave er så stor, at angreb af sygdomme og skadedyr sjældent giver virkelig stor skade. Det er dog rart at vide, hvad det er, der indimellem rammer planterne, så de ikke mere ligner sig selv.

Bønnebakteriose

IAGTTAGELSE: Små, kantede pletter kan ses på blade af lave bønner eller pralbønner. De ser først vanddrukne ud, siden mørkner de, og hver er omgivet af en lysende gul zone. Dernæst gulner bladene mellem nerverne (klorose mellem nerverne). Hele det angrebne blad kan gulne og visne. Hvis hele bælge eller stængler smittes, udvikler de grå vanddrukne skjolder.

ÅRSAG: Bakterien *Pseudomonas syringae* pv. *phaseolica*, der angriber lave bønner og pralbønner. Bakterien spredes med vandstænk (fra regn og vanding ovenfra). Infektionen starter gerne fra smittede frø.

HVAD KAN DER GØRES: Pluk straks angrebne blade af, og undgå vanding ovenfra. Fjern og brænd alle angrebne planter sidst på sæsonen, og kassér deres frø.

Hornskjoldlus

IAGTTAGELSE: Der kan ses brune skalagtige, op til 5 mm lange, hævede genstande på grene på mange pryd- og frugtbuske – især dem, der vokser op ad mure. Honningduggen fra insekterne gør bladene klæbrige og fremmer vækst af sodskimmel.

ÅRSAG: *Parthenolecanium corni* er et saftsugende insekt, der gerne har én generation om året. Den lægger æg under skjoldet.

HVAD KAN DER GØRES: Hornskjoldlusen betragtes ikke som et alvorligt skadedyr, hvorfor bekæmpelse sjældent er relevant. De nyklækkede skjoldlusnymfer er det mest sårbare stadium i insektens livscyklus. De suger på grene og bladundersider fra for- til midsommer. Finder man det nødvendigt at sprøjte, kan det gøres midt på sommeren.

Tretorngalmyg

IAGTTAGELSE: Bladene i skudspidserne hos tretorn *(Gleditsia triacanthos)* folder sig ikke ud i deres normale finnede bladform. Småbladene er sammenfoldede og danner bælgagtige galler, som indeholder op til syv hvidlige til orange larver. Disse galler optræder første gang i forsommeren. Sidst på sommeren kan angrebet være så kraftigt, at den normale produktion af blade går helt i stå. Sorten 'Sunburst' er særlig modtagelig og danner bleggule galler, undertiden med et blegrødt skær.

ÅRSAG: En lille myg, *Dasineura gleditschiae*, der stammer fra Nordamerika, men kom til Europa i 1970'erne. Den er grå og 2 mm lang. Hunnerne lægger æg i nye blade i skudspidserne sidst på foråret og fra midt til sidst på sommeren.

HVAD KAN DER GØRES: Heldigvis evner træet at danne tilstrækkeligt med normale blade til at klare væksten, før der udvikles kraftige angreb midt til sidst på sommeren.

Kærligheden stråler mellem det unge par, mens de nyder deres nybyggede havepavillon.

En solrig oase for afslapning

Når du krydser havelågen til Trine og Jonas' kolonihave, overvældes du straks af en livlig Villa Villekulla-fornemmelse. Et hjemmebygget hus malet i kontrastfyldte gul/hvide farver, der udstråler sommervibrationer, så langt øjet rækker. En stemning, der er ubekymret og afslappet, hvor bare fødder er normen. Og en velkomst, der byder på varme kram, brede smil og forfriskende drinks.

TEKST OG FOTO AF NANETT PAAMEYER WINKLER, REDAKTØR

Trægyngerne

giver tiltrængt halvskygge
på en ekstra varm sommerdag.

Kattene

Kahlua og Mini har fundet deres
yndlingsophold i sengen.

HYGGE I SOLENS FAVN

Noget, der er helt særligt for det gule hus i H/F Rødegårdsløkken i Odense, er den gennemtrængende følelse af hygge, der rammer dig, så snart du træder ind ad havelågen. Her sidder Trine og Jonas med bare fødder i deres nybyggede pavillon omringet af farverige lykkeamuletter. Både amuletterne og de bare fødder er traditioner, parret har taget med sig hjem fra deres 6-måneders tur til Asien sidste år, hvor Jonas gik på knæ for Trine.

Men hyggen er langt fra forbeholdt pavillonen. På knap 500 kvm grund har det eventyrlystne par skabt hele 7 forskellige opholdssteder, der indbyder til fuldstændig afslapning i godt selskab, omringet af et smukt blomsterhav af dahliaer, rododendroner, magnoliaer og alskens roser.

"Vi har nøje udvalgt placeringen af vores hyggekroge, så man kan nyde alle døgnets soltimer, uanset om man foretrækker fuld sol, hel- eller halvskygge," fortæller Trine, idet hun peger på hængekøjer, pavilloner, grillterrasser, day beds og meget mere.

TÅLMODIGHEDENS KUNST

For 10 år siden, da de var blot 21 og 25 år gamle, købte kolonistparret deres kolonihavehus. Hurtigt besluttede de sig for at rive det ned på grund af dets forfaldne stand og begrænsede kvadratmeter. De byggede selv deres nye hus fra bunden og gjorde så vidt muligt brug af genbrugsmaterialer.

Den samme tilgang gjorde sig gældende for deres nybyggede havepavillon, og drømmen om et orangeri lavet af genbrugsmaterialer er lige om hjørnet. Det forklarer den bunke af byggematerialer, der ligger i haven, som bare venter på at blive forvandlet til endnu en hyggekrog. "Det kræver en vis portion tålmodighed at bygge på den måde, da man må acceptere, at ens aflagte materialer optager plads i lang tid," forklarer Trine. Men for Trine og Jonas er det vigtigt at spare på ressourcerne og genbruge, hvor det er muligt.

GÅPÅMOD OG PIPPI-INSPIRATION

Når man hører om Trine og Jonas' rejse fra unge og uerfarne kolonister uden kendskab til hverken havearbejde eller byggeri, kan man ikke undgå at blive forbløffet over deres utrolige gåpåmod. Til det svarer Trine: "Jeg tror, vi nærmer os nye projekter på samme måde som Pippi – vi har aldrig prøvet det før, så det kan vi nok klare." En antagelse, der tydeligvis har holdt stik, når man betragter det imponerende hus og have, den nu 31-årige Trine og 35-årige Jonas har skabt sammen.

Det mærkes tydeligt, at det netop er de mange succesoplevelser forbundet med at skabe eget hus og have, der har formet parrets helt særlige kærlighedsforhold til kolonihaven. Faktisk holder de så meget af deres lille oase, at Jonas i sin tid takkede nej til et attraktivt job i København, da det betød, at de måtte opgive deres gule kolonihaveparadis i Odense.

NABOSKAB PÅ TVÆRS AF GENERATIONER

Det er usædvanligt at høre om så unge mennesker, der kaster sig ud i en kolonihave. Trine og Jonas havde da også deres tvivl om, hvorvidt de ville passe ind i et fællesskab, der normalt domineres af et ældre segment. "Vi tænkte selvfølgelig på, hvad en 21-årig og en 70-årig kunne tale sammen om," fortæller Trine. Men den bekymring blev hurtigt gjort til skamme, da parret ankom til haveforeningen. Her blev det unge par mødt med åbne arme, gode råd og opmuntrende ord fra deres nye naboer, som siden hen har fulgt med over havehækken i parrets mange projekter med både nysgerrighed og beundring.

Selvom Trine erkender, at de udgør et mindretal i haveforeningen ift. alder, så har der været en betydelig tilstrømning af unge kolonister i løbet af de sidste 10 år, påpeger hun. Derfor mener hun, at det gradvist er blevet mere almindeligt for unge at have en kolonihave. Når snakken kommer til den sejlivede myte om, at kolonihaver er for ældre, svarer Trine: "Den myte eksisterer i hvert fald ikke her."

Få flere indblik i Trine og Jonas' kolonihaveeventyr på Kolonihaveforbundet.dk.

Insekterne
har også fået et opholdssted i haven.

Veronicastrum virginicum 'Diana'

bliver højest 120 cm og får hvide blomster.

FOTO: ALLAN KRISTOFFERSEN

Spir i staudebedet

Kransærenpris kan danne rygrad i ethvert større staudebed og endda gøre sig godt i kombination med mindre prydbuske. I cottagehaven, som blandt andet kendetegnes med de længeblomstrende stauderabatter, er kransærenpris en nødvendighed og giver staudebedene højde og karakter. De spirformede blomsterstande giver en kontrast til andre stauder, der har blomsterne samlet i andre former som runde toppe eller åbne aks.

TEKST OG FOTO AF ALLAN KRISTOFFERSEN, HORTONOM, PLANTERI.DK

De dyrkede sorter af kransærenpris har forskellige størrelser og udtryk, og blomstringstiden ligger over en længere periode fra juli til september. Kransærenpris er statelige stauder, som kan danne rygraden i et staudebed og tilføre beplantninger karakter med deres smukke blomsterstande.

OM KRANSÆRENPRIS

Stjerneskærm hører til skærmplantefamilien *Apiaceae*, hvori Det er overvejende sorter af virginsk kransærenpris *(Veronicastrum virginicum)*, som dyrkes, men enkelte sorter stammer fra sibirisk kransærenpris *(Veronicastrum sibiricum)*. Slægten hører til vejbredfamilien *(Plantaginaceae)*, og netop blomsterstandene hos vejbred *(Plantago sp.)* minder en hel del om spirene hos kransærenpris. Arterne er hjemmehørende i det østlige USA og det sydøstlige Canada, hvor de overvejende vokser solrigt på de fugtige dele af prærien. Væksten er tætte tuer, hvorfra stive stængler skyder op om foråret med kransstillede løvblade; heraf navnet kransærenpris. Blomsterstanden dannes i planternes top og er opadstræbende klaser af små blomster. Efter blomstring udvikles tætsiddende kapsler, der om vinteren farves brune.

SÅDAN DYRKES KRANSÆRENPRIS

Kransærenpris placeres bedst i baggrunden af eller midt i et staudebed. Herfra kan et staudebed bygges op med andre stauder i samme højde samt med stauder, der trinvis bliver lavere ud mod staudebedets kant. Sorter af virginsk kransærenpris er højere end sibirisk kransærenpris. De højeste sorter 'Fascination', 'Lavendelturm' og 'Temptation' bliver mellem 150 og 180 cm. De spirformede blomsterstande hos kransærenpris

I efteråret prydes staudebedet af kransærenprisens frøstande. Her skabes en smuk lyseffekt af planterne fra efterårets lavtstående sol.

Den virginske kransærenpris 'Fascination' er en af de ældre sorter. Den er også en af de højeste, som med fordel plantes dybt inde i et staudebed.

vinder ved, at nabostaudernes blomsterstande har andre udtryk. Det kunne for eksempel være kæmpe-fjergræs *(Stipa gigantea)*, der har luftige toppe, som ofte står smukt og vejer i vinden. Sorter af høstfloks *(Phlox paniculata)* og hjortetrøst *(Eupatorium sp.)*, som har tætte blomstrende toppe, kan også anvendes og yderligere farvekombineres med sorter af kransærenpris. Kransærenpris blomstrer forholdsvis sent på sommeren, derfor kan staudebedet med fordel også bestå af tidligt blomstrende stauder som storkenæb *(Geranium sp.)* og nellikerod *(Geum sp.)*.

Blomsterstænglerne er stive hos kransærenpris, og placeres planterne solrigt, vil de vokse smukt opad uden opbinding. Bliver placering for skyggefuld, har stænglerne tendens til at falde ud og dermed fylde et stort område. Væksten i foråret før blomstringen er meget smuk. Her ser man tydeligt de kransstillede løvblade og i nogle tilfælde også farvede skud under udvikling. De lave sorter som for eksempel 'Red Arrows' og 'Apollo' blomstrer tidligst. Herefter følger de højere sorter, som kan blomstre helt ind i september. I efteråret udvikles frøstandene på kransærenpris, som oftest bliver stående ranke. De giver smukke oplevelser gennem hele vinteren sammen med andre stauders frøstande.

Kransærenpris trives i de fleste jordtyper og danner et godt rodnet, der kan modstå en hel del tørke, selvom de i naturen vokser forholdsvis fugtigt. Som så mange andre stauder i cottagehaven kvitterer kransærenpris med en frodig vækst, hvis man tilfører rigeligt med kompost fra kompostbeholderen. Kransærenpris er sunde stauder, og sygdomme ses sjældent.

Kryds & Tværs

Hvad er det danske navn på surkirsebærret af sorten Prunus cerasus, der er velegnet til saft og syltning?	KRYDDERURT			KON-CEN-TRAT	TONE	HALV-TREDS	HIM-MEL-BLÅ	AF-SLAP-NING	=
	GIVE				1				
	HÆRGE DUK-KERT					REGENT SVÆR-GET		2	
GRØNT-SAG / BÅDE SPRØJ-TE	3				SKADE-DYR DEJ				DES-UDEN
FAR			HJUL-DEL ELSKE				NÆSTE EN SMULE		4
MO-DERNE		KØN BIBEL-NAVN		5					
KUNST-STOF				GANG LAG				TUM-ME-LUMSK	
DRIK		6	MÆLK			SLUM-MER			
				7					

Find kodeordet ud fra de nummererede felter, og deltag i konkurrencen om et **Felco sæt** med beskærersaks og grensav til en værdi af 579 kr.

Indsend kodeordet til:
info@kolonihave.dk senest d. 10.09.23.
Skriv "kryds og tværs" i emnefeltet.

Vinderen bliver offentliggjort i næste blad.

Kolonihaveforbundets nyhedsbrev

Tilmeld dig vores nyhedsbrev via QR-koden eller vores hjemmeside og få de seneste nyheder, inspirerende historier og eksklusive konkurrencer og tilbud sendt direkte til din mailindbakke.

Åbn dit telefonkamera og scan mig

Alle tilmeldte e-mails frem til næste bladudgivelse deltager i konkurrencen om Lene Tvedegaards populære bog *Krydderurter*.

En 368-siders bog for urteelskere, som er rigt illustreret med over 700 fotos af mere end 300 arter og sorter.

Kloakering

KAN BLIVE DYRT FOR KØBENHAVNSKE KOLONIHAVELEJERE

AF NANETT PAAMEYER WINKLER, REDAKTØR

Kolonihaveforeninger i København skal kloakeres for at beskytte miljøet, men til en pris der kan være 10 gange dyrere end i andre kommuner med tilsvarende kloakeringsprojekter. Kolonihaveforbundet er nu i løbende dialog med kommunen for at afsøge svar og mulige prislempelser – men alt tyder på, at det bliver en hård kamp. Få sagen opridset her.

OPP-SAMARBEJDE UDLØSER VOLDSOM MERUDGIFT

Da kloakeringsprojektets blev igangsat, var det med lovning på, at kommunen ville afsøge den billigst mulige model for kloakering med henblik på økonomisk ansvarlighed. Her henvises til et beslutningsreferat fra Københavns Borgerrepræsentation d. 8. oktober 2020: "Der skal findes en løsning på lovliggørelse af kolonihaverne i København, som opfylder kravene, men samtidig er mindst mulig indgribende over for kolonihavelejerne."

Nu står kolonihavelejere i København imidlertid til at skulle betale en formue for kloakering, efter at Teknik- og Miljøforvaltningen har valgt at gennemføre projektet i et eksternt OPP-samarbejde (offentligt-privat-partnerskab). Mens Københavns Kommune kan se frem til en nettoindtægt på et trecifret millionbeløb, skal havelejerne betale et årlig 2 pct. afkast, som intet har med det kommunale krav om kloakering at gøre.

URIMELIG PRISFORSKEL

Forbundet har udregnet, at prisen for en kloakering i Aarhus inkl. forrentning på 5 pct. i 30 år vil ende med en udgift pr. havelod på i alt 57.245,96 kr. Prisen for en kloakering i København inkl. estimerede afkastkrav, tilbagekøbsbetaling og nettoindtægt for kommunen vil derimod ende med en udgift på omtrent 500.000 kr. pr. havelod – med tilbagebetaling over 70 år.

Med de tal bliver en kloakering af et havelod i Københavns Kommune 10 gange så dyr, som det ville være ved en traditionel entreprise – som de f.eks. har valgt i Aarhus. Derfor står Kolonihaveforbundet uforstående overfor kommunens valg af denne OPP-model.

HVOR ER HENSYNET TIL KOLONIHAVELEJERNE

For Kolonihaveforbundet virker det til, at Københavns Kommune helt har glemt det centrale hensyn bag dannelse af kolonihaverne – nemlig at de primært er et fristed til rekreation for den lavere lønnede del af befolkningen.

Mange af forbundets ældre medlemmer nyder deres pensionisttilværelse i deres haver, men den nye kloakeringsaftale tager ikke hensyn til deres økonomiske situation. Formanden for Kolonihaveforbundet, Karsten Kehlet, udtaler: "Som konsekvens af denne høje merudgift kan man frygte, at de ældre blandt vores medlemmer må opsige deres lejemål og videregive det til bedre bemidlede borgere."

I Kolonihaveforbundet undres vi særligt over, at det netop er et rødt flertal på rådhuset, der lige nu er i gang med at tvinge de mest ressourcesvage borgere ud af deres haver.

FORBUNDET UDFORDRER POLITIKERNES BESLUTNING

Kolonihaveforbundets formand og kredsformand Amy Lauridsen har taget sagen i egne hænder ved at sende et 5-siders langt brev til kommunens toppolitikere og relevante udvalg. Brevet sætter fokus på den åbenlyse økonomiske uansvarlighed i kloakeringsprojektet og opfordrer politikerne til at revurdere deres beslutning om OPP-modellen.

Som Karsten Kehlet udtaler: "Grundtanken om kolonihaver for almindelige mennesker skal opretholdes". Derfor følger Kolonihaveforbundet sagens udvikling tæt og har sammen med forbundets jurister arrangeret flere møder med kommunen over de kommende måneder.

> "Som konsekvens af denne høje merudgift kan man frygte, at de ældre blandt vores medlemmer må opsige deres lejemål og videregive det til bedre bemidlede borgere."
>
> – Karsten Kehlet

Fra VUU

VURDERINGS- OG UNDERVISNINGSUDVALGET

Der afholdes ERFA-møde i VUU for instruktører lørdag den 18. november 2023. Information herom fremsendes direkte til deltagerne. De ansvarlige for områderne kan kontaktes på **vurdering@kolonihave.dk**

Område	Vurderings-ansvarlige	Kredse
1.	Susan Mai Andresen sma@kolonihave.dk og Anne Cameron ac@kolonihave.dk	Hovedstaden Syd, Hovedstaden Vest, Hovedstaden Sydvest og Hovedstaden Midt
2.	Carsten Christiansen cc@kolonihave.dk	Nordøstsjælland, Nordsjælland, Midtsjælland, Nordvestsjælland, Vestsjælland, Midt- og Østsjælland
3.	Johnny Larsen jl@kolonihave.dk	Sydøstfyn samt Odense
4.	Heidi Hansen hh@kolonihave.dk og Flemming Mærsk fm@kolonihave.dk	Sønderjylland, Sydvestjylland, Sydøstjylland, Vestjylland, Østjylland, Aarhus, Midtjylland, Vendsyssel, Nordjysk
	Peter Rønning-Bæk pr@kolonihave.dk	Koordinator

Læs mere om vurderingsfunktionen på www.kolonihave.dk ⟶ kontakt ⟶ vurdering.

Har du spørgsmål til vurderingsreglerne eller til brug af vurderingssystemet, kan du få svar her. Henvendelser til vurderingsfunktionen behandles dagligt.

Set & hørt

70-års jubilæum i N/F Musikbyen

N/F Musikbyen i Kbh. SV holdt d. 2. juni 70-års jubilæum. Receptionen blev afholdt i foreningshuset med høj sol og lidt sødt til ganen.

40-års jubilæum i H/F Gurre, Helsingør

Lørdag d. 10. juni blev der afholdt reception i forbindelse med haveforeningens 40-års jubilæum. Dagen blev fejret med taler, sang, musik og mad fra pølsevognen.

Forbundet siger farvel

Efter mere end 14 år på posten som forbundets økonomiansvarlige har Jimmy Jørgensen valgt at søge nye græsgange. Jimmy har været en rar, solid og driftssikker kollega, der med sikker hånd har drevet og udviklet økonomiafdelingen på forbundskontoret. Vi ønsker ham al held og lykke i fremtiden.

Her finder du os

Kolonihaveforbundet
Smedeholm 13 C, 2. th. 2730 Herlev, tlf. 38288750
Jura, for kreds- og foreningsbestyrelsesmedlemmer:
mandag 18-20, tirsdag-torsdag 10-12, tryk 1
Forsikring: mandag-torsdag 10-12, tryk 3
Økonomi og opkrævninger: mandag-torsdag 10-12, tryk 4
Øvrige: mandag-torsdag 10-12, tryk 9

Kolonihaveforbundets kredse

Kredsenes opgaver er at implementere politiske beslutninger, at løse konflikter mellem haveforening og medlem, at tage sig af byggesager, vurderinger, ankesager (vurderinger) og havepræmiering samt at viderebringe problemstillinger, som skal løses på landsplan til hovedbestyrelsen.

Kredsenes havekonsulenter tager sig af de årlige havepræmieringsvurderinger og arrangerer havevandringer, kurser i fx beskæring og andre gøremål i haven og rådgiver i det hele taget om alt, der vedrører det grønne. Opgaver udover havepræmieringsvurderinger betales af rekvirenten efter timeløn.

KREDS 1 · Hovedstaden Syd
(København, Frederiksberg, Dragør, Tårnby),
mail: kolonihave-kreds1@mail.dk,
tlf.: 30310043, 30310794, 30315590 kl. 17-19 om onsdagen. Sidste onsdag i måneden lukket.
Kredsformand: Amy Lauridsen
Kredsens havekonsulent: John Norrie,
mail: john@norrie.dk, tlf.: 40882036

KREDS 2 · Hovedstaden vest
(Albertslund, Ballerup, Glostrup, Høje Tåstrup),
kirsten@khhc.nu kun pr. mail.
Kredsformand: Kirsten Holm
Kredsens havekonsulent: Henrik Ward Poulsen,
mail: henrik@warders.dk,
tlf.: 22912468

KREDS 3 · Hovedstaden Sydvest
(Brøndby, Hvidovre, Ishøj, Rødovre,
Vallensbæk, Greve, Solrød),
mail: hovedstaden.sydvest.kreds@gmail.dk
Kredsformand: Sarah Just Larsen
Kredsens havekonsulent: Ole Stattau,
mail: olestattau@gmail.com, tlf.: 50331144

KREDS 4 · Hovedstaden Midt
(Gladsaxe, Herlev),
mail: bestyrelsen@khf-kreds4.dk, tlf.: 42948926 kl. 18.30-19.30 hver anden torsdag i ulige uger.
Kredsformand: Tom Atkins
Kredsens havekonsulent: Grethe Bjerregaard,
mail: info@grobu.dk, tlf.: 20166391

KREDS 5 · Nordøstsjælland
(Rudersdal, Gentofte, Hørsholm,
Lyngby-Tårbæk, Allerød, Furesø),
mail: post@nok-kolonihave.dk, tlf.: 31130328
Kredsformand: Carsten Christiansen
Kredsens havekonsulent: Grethe Bjerregaard,
mail: info@grobu.dk, tlf.: 20166391

KREDS 6 · Nordsjælland
(Fredensborg, Frederikssund, Halsnæs,
Gribskov, Helsingør, Hillerød, Egedal),
mail: formandkreds6@gmail.com
Kredsformand: Dorthe Brorly
Kredsens havekonsulent: John Norrie,
mail: john@norrie.dk, tlf.: 40882036

KREDS 7 · Midtsjælland
(Roskilde), mail: selina.keiniche@gmail.com,
Kredsformand: Selina Keiniche Ullergaard

KREDS 8 · Nordvestsjælland
(Holbæk, Kalundborg, Odsherred),
mail: heanconsulting@gmail.com,
tlf.: 28269171
Kredsformand: Henning Andersen
Kredsens havekonsulent: Tage Kansager
mail: tage@kansager.dk, tlf: 23748981

KREDS 9 · Vestsjælland
(Slagelse, Sorø),
mail: Svend0841@gmail.com, tlf.: 23378309
Kredsformand: Svend Pedersen
Kredsens havekonsulent: Tage Kansager,
mail: tage@kansager.dk, tlf.: 23748981

KREDS 10 · Midt- og Østsjælland
(Ringsted, Køge, Lejre, Faxe, Stevns, Lolland,
Vordingborg, Næstved), tlf.: 42339516
mail: kredsen@netmail.dk.
Kredsformand: Jan Werner, konstitueret
Kredsens havekonsulent: Tage Kansager,
mail: tage@kansager.dk, tlf.: 23748981

KREDS 12 · Odense
(Odense, Middelfart, Assens, Nordfyn,
Kerteminde), mail: Ohs1893@gmail.com,
tlf.: 20181893
Kredsformand: Maja Kruse
Kredsens havekonsulent: Jeremy Dean,
mail: j-dean@live.dk, tlf.: 23237188

KREDS 13 · Sydøstfyn
(Nyborg, Svendborg, Faaborg-Midtfyn,
Langeland, Ærø),
mail: Solvejgnielsen@yahoo.dk,
tlf.: 28502291 mandag og onsdag kl. 16-18.
Kredsformand: Solvejg Nielsen
Kredsens havekonsulent: Jeremy Dean,
mail: j-dean@live.dk, tlf.: 23237188

KREDS 14 · Sønderjylland
(Sønderborg, Haderslev, Aabenraa, Tønder),
mail: marian.vnissen@mail.com,
tlf.: 40714405
Kredsformand: Marian Nissen
Kredsens havekonsulent:
Ole Aaby Daugaard,
mail: oadaugaard@gmail.com, tlf.: 23398659

KREDS 15 · Sydvestjylland
(Esbjerg, Varde,Vejen, Kolding, Fanø),
mail: bestyrelsen.sydvestjylland@gmail.com
Kredsformand: Heidi Hansen, tlf.: 29924475
Kredsens havekonsulent: Mogens Lorendsen,
mail: mmlorendsen@mail.dk, tlf.: 22366887

KREDS 16 · Sydøstjylland
(Vejle, Horsens, Skanderborg, Odder, Billund,
Samsø, Hedensted, Fredericia),
mail: annikyed@gmail.com, tlf.: 61665544
kl. 17-19 mandag-torsdag.
Kredsformand: Anni Kyed
Kredsens havekonsulent: Carsten Juul,
juuljuul52@gmail.com, tlf.: 21462236

KREDS 17 · Vestjylland
(Herning, Holstebro, Ikast-Brande, Ringkøbing-
Skjern, Lemvig, Struer),
mail: mail@vestjyllandkreds.dk, tlf.: 27571020
Kredsformand: Solveig Andersen
Kredsens havekonsulent: Erling Mikkelsen, mail:
esmikkelsen51@gmail.com,
tlf.: 97143939

KREDS 18 · Østjylland
(Randers, Favrskov, Mariagerfjord, Syddjurs),
mail: Koloniranders@mail.dk
Kredsformand: Per Sørensen
Kredsens havekonsulenter: Henning Nygaard,
mail: havekonsulenten@gmail.com,
tlf.: 22810570

KREDS 19 · Aarhus
mail: kredsenaarhus@gmail.com,
tlf. 25758380 tirsdage kl. 17-19.30
Kredsformand: Teddy Steen Juhl
Kredsens havekonsulent: Carsten Juul,
mail: juuljuul52@gmail.com, tlf.: 21462236

KREDS 20 · Midtjylland
(Viborg, Silkeborg, Skive, Morsø,
Vesthimmerland, Thisted, Norddjurs),
mail: midtjyllandskreds@gmail.com,
tlf. 60787261 mandage kl. 15-18
Kredsformand: Kirsten Secher
Kredsens havekonsulenter: Mads Ransborg,
mail: egebjergplanteskole@pc.dk,
tlf.: 974464644
Carsten Juul, mail: juuljuul52@gmail.com,
tlf.: 21462236
Anette Gubi Frederiksen,
mail: gubifred@gmail.com, tlf.: 26817565

KREDS 21 · Vendsyssel
(Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt, Læsø,
Brønderslev),
mail: sorenfrandsen@live.dk, tlf.: 20889808
Kredsformand: Søren Frandsen
Kredsens havekonsulent: Just Jensen,
mail: jujn@frederikshavn.dk, tlf.: 29486000

KREDS 22 · Nordjysk
(Aalborg, Rebild),
mail: formand@nordjyskkreds.dk
Kredsformand: Ditte Silberbauer
Kredsens havekonsulent: Just Jensen
mail: jujn@frederikshavn.dk, tlf: 29486000

Energiland

God for miljøet, indeklimaet og pengepungen

GRØN ENERGI TIL DIN KOLONIHAVE

Med en varmepumpe fra **Hisense** kan du nemt, **billigt** og **energieffektivt** regulere temperaturen i dit kolonihavehus eller sommerhus.

Få **høj kvalitet til favorabel pris**. Vi har fjernet mellemmanden og leverer din varmepumpe direkte fra en af **verdens største producenter**. Så du altid får den bedste pris.

Kontakt Energiland i dag og hør nærmere. Vi sidder klar til at hjælpe!

VM PUMPEN
Luft/luft varmepumpe
7.895,-
Normalpris 9.995 kr.
Så længe lager haves

A+
A++

Inklusiv montering og installation
Gælder så længe lager haves

Prisen er inkl. standard montering og installation:

4 meter rør mellem inde- og udedel
2 meter kabelbakke

OBS! Krav til elinstallation:

- Sikkerhedsafbryder skal være monteret inden installation
- El-installation skal være med jord
- Evt. elarbejde er ikke inkluderet

Alle tilbud gælder så længe lager haves. Vi tager forbehold for trykfejl og force majeure.

INFO@ENERGILAND.DK
TLF.: 28 95 01 73
WWW.ENERGILAND.DK
ENERGILAND.DK

Energiland.dk drives af Electro Energy A/S, som er en del af STARK Group